

Synnøve Skjersli

Søkere til høyere utdanning

Endring i søkning, tilbud og opptak 1995 -1999

NIFU skriftserie nr. 8/2000

NIFU – Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

Rapporten omhandler hovedsakelig søkertall i årene 1995 til 1999, og er en videreføring av rapporten *Søkning, tilbud og opptak til høyere utdanning i tidsrommet 1993-1997* som omhandlet søkertall for årene 1993 til 1997.

Bakgrunnen for rapporten er til dels å oppdatere og til dels justere tidligere foreløpige tall, men først og fremst å se spesielt på utviklingen de senere årene, da det har vært store endringer i søkertallene. Vi omtaler utviklingen i søkertallene for enkelte utdanningstyper innenfor lærerutdanninger, helse- og sosialfaglige utdanninger, tekniske- og økonomiske utdanninger og universitetsutdanninger, og ser om vi kan spore noen nye trender spesielt blant kvinnelige søkere.

De 19-årige søkerne til høyere utdanning omtales spesielt. Bakgrunnen for dette er at søkningen for denne aldersgruppen ble mer redusert enn for andre aldersgrupper. Finner vi nye trender blant de yngste søkerne når det gjelder hva slags utdanning de velger, og er nedgangen like stor for gutter og jenter de senere årene? Vi skal også ta for oss hvorfor en del av de yngste søkerne faller fra i søknadsprosessen.

En stor takk rettes til Samordna opptak som har vært behjelpelig med statistikk om søkning, tilbud og opptak til høyere utdanning. Rapporten er utarbeidet av Synnøve Skjersli. Per Olaf Aamodt og Liv Anne Støren har bidratt med innspill og kommentarer til rapporten.

Oslo, april 2000

Petter Aasen
Direktør

Liv Anne Støren
Seksjonsleder

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Bakgrunn/formål	7
1.2	Begrepsavklaring	7
1.2.1	Samordna opptak	7
1.2.2	Generell studiekompetanse	8
1.2.3	Primærseekere og kvalifiserte seekere	9
1.2.4	Kvoter og tilleggspoeng	9
1.2.5	Søknadsprosessen	10
1.3	Metode/data	11
1.3.1	Data	11
1.3.2	Metode	11
1.4	Endring i rekrutteringen til høyere utdanning	12
2	19-åringenes seekning til høyere utdanning	14
2.1	Innledning	14
2.2	Endring i seekertall for jenter og gutter blant 19-åringene	15
2.3	Hvilken utdanningsbakgrunn har 19-åringene?	17
2.4	Endring i seekertrenden for gutter og jenter	18
2.5	Frafall i seeknadsprosessen	23
2.5.1	Hvilke utdanningsplaner hadde de som falt fra?	24
2.5.2	Hvorfor falt de fra?	25
2.5.3	Hva gjorde seekerne etter å ha avbrutt seeknadsprosessen?	26
3	Endring i rekrutteringen til utvalgte utdanningstyper	28
3.1	Innledning	28
3.2	Stadig færre søker seg til lærerutdanningene	28
3.2.1	Allmennlærer	29
3.2.2	Faglærer	30
3.2.3	Førskolelærer	31
3.3	Helse- og sosialfaglige utdanninger	33
3.3.1	Barnevernspedagog	33
3.3.2	Fysioterapeututdanning	34
3.3.3	Sykepleie	35
3.3.4	Sosionom	37
3.3.5	Vernepleie	38
3.4	Tekniske- og økonomiske utdanninger	39
3.4.1	Ingeniør	39
3.4.2	Sivilingeniør	41
3.4.3	Sivilarkitekt	42
3.4.4	Siviløkonom	42

3.5 Universitetsstudier.....	44
3.5.1 Samfunnsvitenskapelige studier	44
3.5.2 Historisk-filosofiske studier	45
3.5.3 Juss.....	46
3.5.4 Realfag.....	47
3.6 Hvor har de kvinnelige søkerne gått?.....	48
Litteraturhenvisning	51
Vedlegg	53

1 Innledning

1.1 Bakgrunn/formål

Vi skal i denne rapporten gi en oversikt over hvordan søkningen og selve opptaket til høyere utdanning har endret seg i perioden 1995-1999. Dermed er dette også en videreføring av rapporten *Søknings, tilbud og opptak til høyere utdanning i tidsrommet 1993 – 1997* (Skjersli 1997) som omhandlet søkertall for årene 1993 til 1997.

Bakgrunnen for rapporten er til dels å oppdatere og dels justere tidligere foreløpige tall, men først og fremst å se spesielt på utviklingen de senere årene, da det har vært store endringer i søkertallene. I den forbindelse ser vi på utviklingen i søkertallene, samt kvinneandeler for enkelte utdanningstyper innenfor lærerutdanninger, helse- og sosialfaglige utdanninger, tekniske- og økonomiske utdanninger og universitetsutdanninger.

Spesielt omtales søkningen blant 19-åringer. Søkningen for denne aldersgruppen ble mer redusert enn for andre aldersgrupper etter 1995/96. Finner vi nye trender blant de yngste søkerne når det gjelder hva slags utdanning de velger, og er nedgangen like stor for gutter og jenter de senere årene? Vi skal også ta for oss hvorfor de yngste søkerne faller fra i søknadsprosessen til høyere utdanning.

1.2 Begrepsavklaring¹

1.2.1 Samordna opptak

Ved søkning til høyere utdanning måtte den enkelte søker tidligere sende inn søknad til det enkelte lærestedet, og det var hovedsakelig den enkelte utdanningsinstitusjon som hadde ansvaret for hele søker-, tilbuds- og opptaksprosessen. Den enkelte søker måtte sende en søknad til det enkelte lærestedet, i noen tilfeller også en søknad per studietilbud ved samme lærested. Økningen i søkertallet til høyere utdanning på slutten av 1980-tallet synliggjorde et lite effektivt opptakssystem som krevde store ressurser og i stor grad dobbeltarbeid. I tillegg synliggjorde de store søkertallene også manglende oversikt over antall søkere og søkemønster over tid, noe som har betydning for dimensjoneringen av opptakskapasiteten til enhver tid. Søkere kunne stå uten tilbud samtidig som det sto studieplasser ledig. Dette var årsaken til at Samordna opptak (SO) i 1991 ble igangsatt av KUF som en prøveordning. I 1993 ble prøveordningen omgjort til en permanent ordning. Samordna opptak er i dag et serviceorgan for høgskoler og universiteter i deres opptak til

¹ I dette avsnittet er Søkerhandboka 1999 (Samordna opptak 1999) benyttet, samt tidligere utgaver av Søkerhandboka fra 1997 og 1998.

høyere grunnutdanning². Samordna opptak er faglig underlagt en styringsgruppe oppnevnt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Ved etableringen av et nasjonalt samordnet opptakssystem ble det lagt til grunn følgende fire prinsipper:

1. *Opptaksmodellen er desentralisert og samordnet slik at ansvar og avgjørelsesmyndighet for opptaket er lagt til institusjonene.*
2. *Opptaksmodellen skal sikre oversiktlig og forutsigbarhet for søkerne samtidig som institusjonene har kapasitet til å yte god service til søkerne.*
3. *Treffsikkerheten i opptaket skal være høy slik at flest mulig søkere får tilbud om studieplass på sitt primære ønske så tidlig som mulig i opptaket.*
4. *Effektiv ressursbruk, spesielt redusere dobbeltarbeidet mest mulig.*

(Nasjonal opptaksmodell. Innstilling fra Styringsgruppen for Samordnet opptak 18. mai 1994:1)

Det hevdes at SO i sin virkeperiode har effektivisert søknadsarbeidet og at de har lagt forholdene til rette for bedre å kunne utnytte studiekapasiteten (Innst.S.nr.259 (1996-97)). Dessuten er statistikkgrunnlaget blitt vesentlig forbedret. Fra og med studieåret 1996/97 ble også universitetene og de vitenskapelige høgskolene med i SO. De statlige høgskolene samt noen av de private høgskolene har vært med fra begynnelsen av da SO ble opprettet. Dette viser at i årene etter at SO ble en permanent ordning, har opptakssystemet blitt gradvis mer sentralisert i form av at stadig flere utdanningsinstitusjoner omfattes av SO.

1.2.2 Generell studiekompetanse

Samtidig med innføringen av et samordnet opptakssystem, ble det et behov for i stor grad å ha et mest mulig ensartet krav til den enkeltes studiekompetanse. I studieåret 1996/97 ble det derfor innført et felles regelverk fra myndighetenes side om at søkerne måtte ha *generell studiekompetanse* som grunnutdanning for opptak til studium ved høgskoler og universiteter³. For å inneha generell studiekompetanse er det to krav som må være oppfylt:

1. Det første kravet er at søkerene må ha fullført og bestått vitnemål fra tre-årig videregående opplæring med grunnkurs, VK1 og VK2, eller ved å ha tatt fagbrev/svennebrev. Tredje mulighet for å oppnå generell studiekompetanse er å ha fem års fulltids arbeidserfaring⁴ eller samlet fulltidserfaring fra arbeid og utdanning i minst fem år, samt å være fylt 23 år i løpet av opptaksåret eller eldre.

² Høyere grunnutdanning vil si høyere utdanninger der det ikke krever tidligere avlagt eksamen fra annen høyere utdanning.

³ Regler for generell studiekompetanse: Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universiteter og høgskoler, se Rundskriv F-2-98, KUF 15. Januar 1998.

⁴ Både omsorgsarbeid og militær førstegangstjeneste/siviltjeneste er medregnet i arbeidserfaringen.

2. Det andre kravet til generell studiekompetanse går ut på at den enkelte søker i tillegg til de tre alternativene under krav en, må ha tatt minstekravsfagene⁵ og fått karakteren 2 eller bedre. Fagbrev/svennebrev dekker som regel ikke minstekravsfagene, de må tas i tillegg for å oppnå generell studiekompetanse.

Enkelte studier har i tillegg til generell studiekompetanse spesielle opptakskrav. Dette kan være fagkrav (til f.eks. farmasiutdanning), karakterkrav (til f.eks. medisintutdanning), praksiskrav (til f.eks. veterinærutdanning), opptaksprøve (til f.eks. arkitektutdanning) eller dokumenterte ferdigheter. Kravkodene til de ulike utdanningene kan endres fra et opptak til det neste, og nye forskrifter kommer hvert år.

1.2.3 Primærsøkere og kvalifiserte søkere

Vi skal i rapporteringen konsentrere oss om to definisjoner av søkere, primærsøkere og kvalifiserte søkere. Den enkelte kan søke om studieplass når han/hun innehar generell studiekompetanse. For å bli betegnet som *kvalifisert søker* må man, ifølge KUF, ha innfridd de to opptakskravene (om generell studiekompetanse) til minst en av de utdanningstypene den enkelte har søkt om opptak til. Men dette behøver ikke bety at en har den poengsum som kreves det aktuelle opptaksåret. Dette er heller ikke nødvendigvis den høyest prioriterte utdanningen til søkeren.

Primærsøkere er søkere som er fordelt på ulike utdanningstyper etter sitt førsteønske. Det er da ikke tatt hensyn til om søkerne er kvalifisert til det studiet de har satt opp som sitt førsteønske eller ikke. Første gang primærsøkere ble registrert av SO var i 1996.

1.2.4 Kvoter og tilleggspoeng

Enkelte studier har opptakskrav utover kravet til å inneha generell studiekompetanse, mens noen studier gir tilleggspoeng til enkelte søkergrupper ved opptak til høyere grunnutdanning. Eksempel på dette er at kvinner gis tilleggspoeng i utdanningstyper der de er underrepresenterte og har dermed en fordel ved tildeling av studieplass. Det er hovedsakelig de statlige og private høgskolene som bruker tilleggspoeng. Det eksisterer også ordninger med *kvoter*, som brukes hovedsakelig ved de statlige og private høgskolene og enkelte studium ved universitetene. Ulike kvoter innebærer at en viss andel av studieplassene er reservert til en spesiell kategori av søkere. Eksempel på slike kvoter er ungdomskvoten. Ungdomskvoten ble innført i 1992 av departementet, den var da på 30 prosent. Departementet mener at denne aldersgruppen er viktig å få inn i høyere utdanning og økte ungdomskvoten til 33 prosent fra og med studieåret 1996/97 (Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 1996). Ved hjelp av ungdomskvoten sikres de unge en viss del av studieplassene. Målsettingen med kvoten var å redusere omfanget av unge søkere som tar

⁵ Minstekravsfagene består av: Norsk (14t), engelsk (5t), matematikk (5t), naturfag (5t) og samfunnsfag (6t) (KUF-Rundskriv F-112-96, Vedlegg 1).

opp igjen eksamen eller går andre omveier for å skaffe seg tilleggspoeng etter avsluttet videregående utdanning. Ungdom frem til fylte 21 år går inn under ungdomskvoten.

1.2.5 Søknadsprosessen

Alle søknadene til høyere grunnutdanning sendes til SO. *Spesielle søkergrupper* har søknadsfrist 1. mars. Spesielle søkergrupper omfatter søkere som har utdanning fra utlandet, har utdanning fra Rudolf Steinerskolen eller søker på særskilt vilkår. *Hovedtyngden av søkere* har søknadsfrist 15. april. SO sorterer søknadene med de ulike søkeralternativene i prioritert rekkefølge og videreformidler dem til de ulike utdanningsinstitusjonene. Institusjonen(e) som skal behandle søknadene sender ut omslagsark til søkerne, senest i slutten av mai. *Omslagsark* er omslag til søkerens vitnemål og attester, og inneholder personopplysninger om søkeren, i tillegg inneholder omslagsarket opplysninger om hva søkeren skal gjøre videre i søkningsprosessen. Samtidig fungerer omslagsarket som en bekreftelse på at søknaden er mottatt og registrert ved lærestedet. Omslagsarket skal returneres til den saksbehandlende institusjon innen 1. juni, med vitnemål og attester. Vitnemål og fagkarakterbevis kan ettersendes helt frem til 1. juli. Helt frem til 1. juli er det muligheter for den enkelte søker å endre den prioriterte rekkefølgen av søkeralternativer.

Det er de enkelte saksbehandlende institusjonene som avgjør om den enkelte søker er studiekvalifisert til studieønskene som er prioritert, samt at de beregner poengsummen til den enkelte. Deretter mottar de som er vurdert som kvalifiserte søkere til et studiebrev med *tilbud* om studieplass eller ventelisteplass etter hovedopptaket. *Hovedopptaket* gjennomføres ved at data fra samtlige saksbehandlende institusjoner blir samlet i databasen til SO. Et felles opptak blir kjørt 25. juli. En slik sentralisering av opptaket medfører at ingen får mer enn ett tilbud om studieplass. Tilbud om studieplass blir gitt til det høyest prioriterte studieønsket som den enkelte har nok poeng til å bli tatt opp ved. Det gis som regel flere studietilbud (i hovedopptaket) enn det er antall studieplasser. Dette betegnes som *overbooking* og gjennomføres for at flest mulig, tidligst mulig skal få beskjed om de har fått studieplass eller ikke og for at lærestedene skal få fylt opp studieplassene. Av erfaring vet utdanningsinstitusjonene at en viss andel av søkerne som får et tilbud trekker seg. De som ønsker å stå på ventelisteplass i hovedopptaket konkurrerer om studieplasser i det *nasjonale suppleringsopptaket* 10. august. Dette opptaket følger de samme prosedyrene som hovedopptaket. I tillegg er det også *lokale suppleringsopptak* 15. august, der tilbud om ledige studieplasser gis direkte fra utdanningsinstitusjonene. Etter at hovedopptaket er gjennomført gis det en oversikt over ledige studieplasser på *restetorget*. Disse plassene blir kun annonsert dersom det ikke står noen kvalifiserte søkere på ventelistene. Både de som allerede er søkere i det samordna opptaket og nye søkere kan få plass under forutsetning at de fyller opptakskravene. Den første som henvender seg og er kvalifisert, får den ledige plassen.

Etter at utdanningsinstitusjonene har gitt et tilbud om studieplass, må det gis direkte tilbakemelding til SO om den enkelte har sagt ja eller nei til å ta imot studieplassen. Svarer

søkeren ja til tilbudet, betyr dette at vedkommende er tatt opp ved det aktuelle studiet. De mange endringene i opptakssystemet de siste årene gjør at tallene på de som har takket ja til et studietilbud er et usikkert mål på hvor mange som er tatt opp til de ulike studiene. Enkelte universiteter/universitetsstudier hadde tidligere ingen praksis på at de som hadde fått tilbud om studieplass måtte bekrefte om de tok imot tilbudet eller ikke. Tallet på dem som ble tatt opp, ble beregnet ut i fra hvor mange som hadde møtt opp og ikke ut fra hvor mange som hadde takket ja til tilbudet. Dette har endret seg etter at universitetene har blitt med i det samordnede opptaket, slik at det å ha takket ja til et studietilbud, nå likestilles med å bli tatt opp.

1.3 Metode/data

1.3.1 Data

Datamaterialet som benyttes i denne rapporten, består av to datakilder; et allerede foreliggende materiale som er hentet inn fra SO, og spørreskjemadata fra en undersøkelse utført av NIFU på oppdrag fra SO.

Fra SO har vi *Søkerstatistikk* fra ulike år, i tillegg har vi mottatt allerede foreliggende statistikk over søker-, tilbuds- og opptakstall i perioden fra 1995 og frem til 1999. Dette er statistikk som SO har benyttet til sine årlige publikasjoner. SO-dataene gir opplysninger om antall personer som er søkere, antall søkere som er kvalifiserte, de som har fått/ikke fått tilbud, de som har svart ja/nei til studietilbud og hvem som har møtt opp ved studiestart. Disse dataene kan gi opplysninger om søkerne, etter alder, hvilket lærested/utdanningstype de har søkt, hvilket fylke de har søkt, hvilke studier de har prioritert. De totale søker-, tilbuds- og opptakstallene for 1999 har vi fått fra SOs søkerstatistikk før endelig søkerstatistikk for dette året er gitt ut fra SO. SO har også vært behjelpelig med å fremskaffe statistikk fra sin database utover det som allerede foreligger av statistikk, da spesielt søkertall for 19-åringene.

Spørreskjemadata er hentet fra frafallsundersøkelsen blant søkere til høyere utdanning i 1998. Utvalget besto i omlag 2.500 søkere som i SO's databaser ble registrert som frafall underveis i søknadsprosessen. Den totale svarprosenten var på 67 prosent, med betydelige variasjoner i svarprosenten for de ulike gruppene av søkere som falt fra. Se for øvrig Skjersli & Støren (1999) for nærmere omtale av spørreskjemaundersøkelsen.

1.3.2 Metode

I kapittel 3 fokuseres det på søker-, tilbuds- og opptaksmønsteret for ulike utdanningstyper i perioden fra 1995 og frem til 1999. Det er kvalifiserte søkere og primærsøkere som blir omtalt. Vi ser også på totale søker- og opptakstall for enkelte studier, og hvor stor kvinneandel det er på de ulike studiene. Utvelgelsen av de ulike utdanningstypene er gjort ut i fra de tilgjengelige opplysningene vi har fra SO. Noen av utdanningsretningene er plukket ut fordi de på landsbasis er store, i form av et stort antall studieplasser. Vi har også

valgt ut utdanningstyper der vi vet det har skjedd store endringer i søker- og opptakstallene i den perioden vi tar for oss. Utdanningstypene er delt inn i følgende fire grupperinger: helse- og sosialfagutdanning, lærerutdanning, universitetsstudier og tekniske- og økonomiske utdanninger. Under helse- og sosialfagutdanningen har vi fagene barnevernspedagog-, fysioterapeut-, sykepleie-, sosionom- og vernepleierutdanningen. Lærerutdanningen består av allmennfag-, faglærer- og førskolelærerutdanningen. Under tekniske- og økonomiske utdanninger har vi ingeniør, sivilingeniør-, sivilarkitekt- og siviløkonomutdanningen. Og under siste kategori, universitetsstudier, har vi tatt med utdanningsretninger innen samfunnsvitenskapelige fag, humanistiske fag, jus og realfag.

For å se på endring over tid for søker-, tilbuds- og opptakstallene på de ulike utdanningstypene er det for alle utdanningstypene som hører til under hver av grupperingene, laget indekser. Med indeks forstås her følgende: I 1995 settes indeksen til 100, i de påfølgende år beregnes den prosentvise endringen ved å dele søkertallet (tilbuds- eller opptakstallet) for de øvrige årene med søkertallet (tilbuds- eller opptakstallet) i 1995 og multiplisere med 100. Får vi et tall over 100 viser dette at søker-, tilbuds- eller opptakstallet har økt. Er tallet under 100 vil det si at søker-, tilbuds- eller opptakstallet har blitt redusert i forhold til det aktuelle årstallet, 1995.

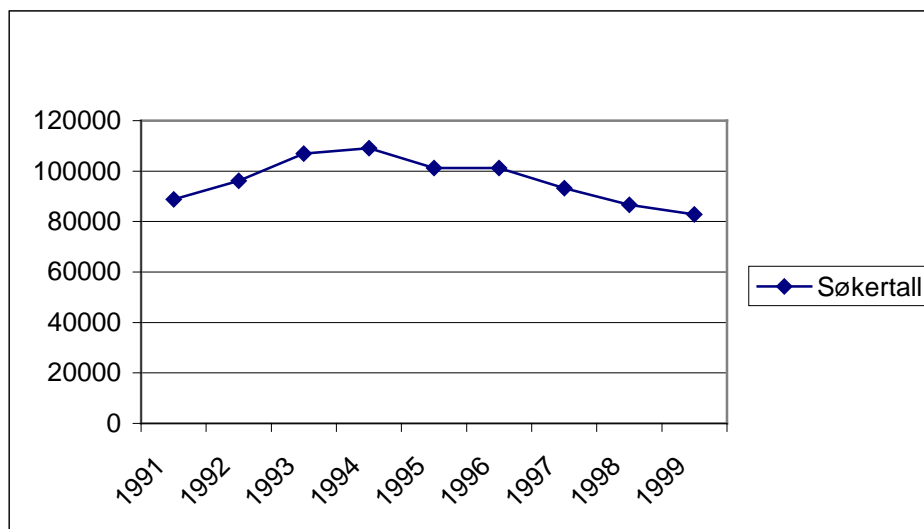
Det er flere forhold som gjør det problematisk å tolke endringer over tid når det gjelder opptak til høyere utdanning. Problemet med å bruke antallet søkere som har sagt ja til et studietilbud som indikator på hvor mange som er tatt opp til et studium er at det er ulik praksis ved de ulike utdanningsinstitusjonene, og at denne praksisen også har endret seg over tid blant annet på grunn av innføringen av SO. Dette resulterer i at vi kan finne en større andel som har møtt ved studiestart enn andelen som har takket ja et studietilbud. På grunn av at vi skal sammenligne opptak for hele perioden 1995-1997, har vi valgt å definere de som har møtt opp ved studiestart som *tatt opp* ved de ulike studiene. I rapporteringen oppgis både hvor mange som har fått tilbud om studier innenfor de ulike utdanningstypene og hvor mange som har møtt ved studiestart.

1.4 Endring i rekrutteringen til høyere utdanning

Den kraftige økningen i søker- og studenttallet i høyere utdanning tok til på slutten av 1980-tallet og fortsatte frem til 1994. Økningen skyldtes store årskull i 'studiealder', samtidig med en sterkt økende arbeidsledighet. For de store alderskullene ble sjansene for å komme inn på arbeidsmarkedet mindre og kravene om formell kompetanse økte på de fleste arbeidsområdene (Jørgensen 1997:23). De samme mekanismene har vært gjeldene ved nedgangen i søkertallene utover på 1990-tallet (Try 2000).

I perioden fra 1991 og frem til 1994 steg de totale søkertallene med om lag 23 prosent fra 88.792 søkere i 1991 til 109.054 søkere i 1994, for så å reduseres de neste fem årene. Totalt sett utgjør reduksjonen i søkertallene til universiteter og høyskoler 24 prosent i tidsrommet fra 1994 og frem til 1999, fra 109.054 søkere i 1994 til om lag 82.805

(foreløpig tall fra SO) i 1999. Søkningen til høyere utdanning ser ut til å ha kuliminert, og søkertallene er på om lag samme nivået som i 1991. Figur 1.1 viser endringen i søkertallene til høyere utdanning i perioden 1991 til 1999.



Figur 1.1 Søkertall til høyere utdanning i perioden 1991 – 1999 (Kilde SO).

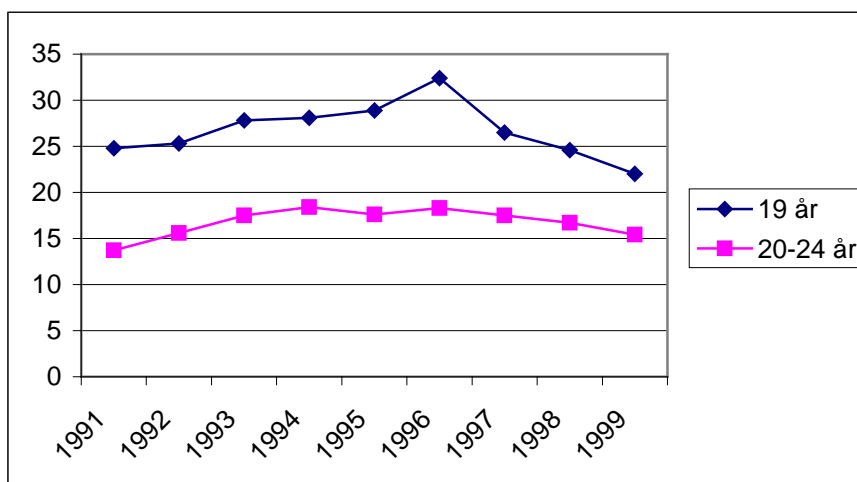
Søkningen har gått ned på alle/de fleste fagområder selv om noen utdanninger er sterkere berørt enn andre. Dette omtales nærmere av Try (2000) i rapporten *'Veksten i høyere utdanning: Et vellykket arbeidsmarkedspolitisk tiltak?'* Try viser blant annet at etter 1994 har tallet på kvalifiserte søkere falt relativt sett sterkere enn totalt antall søkere. Dette kan ifølge Try skyldes at den nasjonale opptaksmodellen med Samordnet opptak har forenklet søkeprosedyrene til høyere utdanning, og at flere ukvalifiserte derfor søker etter hvert som systemet har blitt utviklet (Try 2000:22). Samtidig med at tallet på kvalifiserte søkere har gått ned, har en stadig større andel av dem fått tilbud om studieplass, fra om lag 74 prosent i 1994 til om lag 97 prosent i 1999. Ifølge tall fra SO var over 25.000 kvalifiserte søkere uten tilbud i 1994 (Skjersli 1997), mens tallet var nede i 2.100 i 1999 (KUF 1999).

2 19-åringenes søkning til høyere utdanning

2.1 Innledning

Den store nedgangen i søkningen til høyere utdanning som har skjedd etter 1995/96, berørte ikke alle aldersgrupper i samme grad, men gjaldt spesielt 19-åringene (se figur 2.1). Alle som søker blir ikke studenter. Ikke alle søkere får tilbud, men andelen av dem som søker og som får tilbud har økt kraftig de seneste årene, i tråd med nedgangen i søkertallene. Ungdomskvoten ble innført i 1992 av KUF og bidro til å redusere andelen yngre søkere uten tilbud. Bakgrunnen for ungdomskvoten var at andelen yngre søkere tidlig på 1990-tallet i stor grad ikke fikk tilbud om høyere utdanning, og at det var viktig å få den yngste aldersgruppen (frem til fylte 21 år) inn i høyere utdanning. Høyest andel av 19-årige søkere uten tilbud var i 1993, en andel som utgjorde nær 22 prosent. Studieåret 1996/97 ble ungdomskvoten utvidet og det ga seg utslag i at andelen yngre søkere uten tilbud ble sterkt redusert. For de 19-årige søkerne er det i 1999 registrert kun om lag tre prosent uten tilbud.

I tillegg er det en stor andel av søkerne som faller fra i søknadsprosessen (se kap 2.5). Når det gjelder andelen som faktisk blir studenter, er det bare for 19-åringene vi finner en nedgang (Try 2000). Derimot øker andelen av 20-åringene som blir studenter, og andelen i de øvrige aldersgrupper er stabil. Den markerte nedgangen blant 19-åringene skjedde etter en periode da andelen 19-åringer som gikk direkte fra videregående opplæring over i høyere utdanning hadde økt (Jørgensen 1993, Try 2000).



Figur 2.1 Andelen av personer i aldersgruppen 19 år og 20-24 år som søkte høyere utdanning i perioden 1991-1999⁶.

⁶ Se vedleggstabell for absolutte tall, v.2.1 og v.2.2.

Mens det på 1980-tallet hadde vært relativt vanlig å ha minst et 'ventear' før en begynte i høyere utdanning, ble dette 'ventemønsteret' endret første halvdel av 90-tallet, trolig mye som følge av den økte arbeidsledigheten på begynnelsen av 90-tallet. De nye tallene for rekrutteringen av 19-åringer til høyere utdanning, tyder på at dette kan ha snudd igjen etter 1995, med økt tilbøyelighet til å ha (minst) et ventear. Færre 19-åringer søker, og det er også flere av de 19-årige søkerne enn av 20-åringene som faller fra i søknadsprosessen. Det er derfor mange grunner til å se spesielt på de 19-årige søkerne:

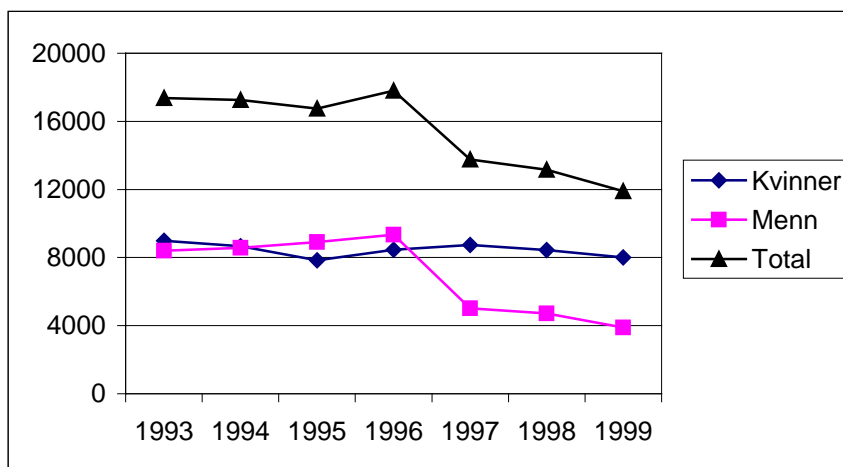
- Finner vi noen nye trender blant de yngste søkerne?
- Er nedgangen like stor blant gutter og jenter?
- Hva slags utdanning velger 19-åringene?
- Hva slags utdanninger søkte de som falt fra i søknadsprosessen?
- Hvorfor faller de fra i søknadsprosessen?

Vi har nevnt at endret 'ventemønster' og bedret arbeidsmarkedssituasjon som sannsynlige (del)forklaringer på nedgangen i søkningen blant 19-åringene. Andre årsaker kan være en økt tilbøyelighet blant de unge til å reise til utlandet, og at mange valgte et år på folkehøgskole (Hovland 2000). Andre årsaker som har vært nevnt er mulige effekter av reformen i videregående opplæring, Reform 94. I 1997 og 1998 var de to første reformkullene ferdige med tre år i videregående opplæring. Reformen ga flere alternative veier til studiekompetanse. Selv om flere begynte i yrkesfaglige grunnkurs enn før reformen, er det likevel en minst like stor andel som før som får studiekompetanse, blant annet som følge av at mange tar allmennfaglig påbygging etter to eller tre år i yrkesfag (Støren m.fl. 1998). Det er mulig at innslaget av unge som tar tre år i yrkesfag før de får studiekompetanse det fjerde skoleåret, kan ha vært en medvirkende årsak til at søkningen til høyere utdanning er større blant 20-åringer enn 19-åringer i årene fra og med 1997 (Try 2000).

2.2 Endring i søkertall for jenter og gutter blant 19-åringene

Når det gjelder endring i søkningen til høyere utdanning blant den yngste gruppen, viser figur 2 søkertall blant 19-åringene fra 1993 frem til og med 1999.

Antall 19-åringer som søker seg til høyere utdanning har de siste årene gått merkbart ned. I 1997 var søkertallene redusert med omkring 4.000 søkere i forhold til året før, en nedgang som utgjør nær 23 prosent av de 19-årige søkerne. Nedgang i søkertallene fra 1997 til 1999 utgjorde 13,5 prosent. Årsaken til nedgangen i søkertallene kan være en reduksjon i alderskullene blant 19-åringene (som vi skal se på i avsnitt 1.3), men det kan også være endringer i ungdommenes ventemønster vi ser tendenser til her. Kanskje kan nedgangen tyde på en lavere interesse for høyere utdanning blant de yngste søkerne. Fra 1997 til 1999 har det vært en svak reduksjon i søkertallene for 19-åringene.



Figur 2.2 Antall 19-årige søkere til høyere utdanning i tidsrommet 1993 – 1999⁷
(Kilde SO)

Fra og med 1995 og 1996 var det noen flere gutter enn jenter som søkte seg til høyere utdanning, men her dreier det seg kun om små forskjeller. I 1996 var søkertallet på sitt aller høyeste for denne aldersgruppen, med 17.797 søkere. Fra 1996 til 1997 gikk imidlertid søkertallet kraftig ned for mannlige søkere, mens antall 19-årige kvinnelige søkere har vært forholdsvis stabil resten av perioden. I 1996 var det i underkant av 8.500 kvinnelige søkere og vel 9.300 mannlige 19-årige søkere til høyere utdanning. I 1999 var det vel 8.000 kvinnelige 19-årige søkere, og nær 3.900 mannlige. Dette viser at tallet på mannlige søkerne til høyere utdanning har blitt mer enn halvert i løpet av en tre-års periode.

Det er altså hovedsakelig blant guttene at det har vært nedgang i søkningen, og bare en liten nedgang for jentene. Det endrete ventemønsteret synes altså bare å gjelde guttene. Det er dermed lite sannsynlig at Reform 94 i seg selv er årsaken til nedgang i søkertallene. Årsaken kan være at guttene forholder seg annerledes enn jentene til de gode mulighetene som finnes på arbeidsmarkedet, og at det dermed er mer utbredt blant gutter enn jenter å ta et (eller flere) år i arbeidslivet før de begynner å studere. Størst forklaringskraft har nok reduksjonen av vernepliktalder fra 19 til 18 år, som ble innført helt tilbake til 1977. Dette medførte kapasitetsproblemer for forsvaret og kø av vernepliktige. Ekstra årskull for utskrivning måtte tas gradvis ved å ta ett til to ekstra månedskull av 18-åringer inn på sesjon av gangen. Køen av vernepliktige ble avviklet først i 1996. Dette medvirker til at det er flere 19-årige gutter som fra og med 1997 er i verneplikt (Grøgaard & Ugland 2000). Bevisstheten om at en 'snart skal i militæret' påvirker trolig også søkning om arbeid, slik at disse to forholdene til sammen *kan* være viktige forklaringer på den spesielle nedgangen i søkningen til høyere utdanning blant 19-årige gutter.

⁷ Se vedleggstabell for absolutte tall, v.2.3.

2.3 Hvilken utdanningsbakgrunn har 19-åringene?

Grunnlaget for generell studiekompetanse hos de 19-årige søkerne er forholdsvis homogent. Vi skal gi en oversikt over 19-åringenes utdanningsbakgrunn, samt å se om det er noen endringer i utdanningsbakgrunnen fra 1997 til 1999. Reform 94 ble innført i 1994 og de 19-årige søkerne som søkte seg til høyere utdanning i 1997 var det første reformkullet. Vi går derfor ut fra at størstedelen av de 19-årige søkerne har studiekompetanse etter den nye strukturen som Reform 94 representerer, og at denne andelen vil øke etter hvert som årene går.

I 1997 var det første gang SO registrerte opplysninger om den enkelte søkers grunnlag for generell studiekompetanse. I tabell 2.1 gis det en oversikt over søkerens ulike grunnlag for studiekompetanse i 1997 og i 1999.

Tabell 2.1 19-årige primærsøkeres grunnlag for generell studiekompetanse i 1997 og i 1999. Vertikal prosenttering.

	1997		1999	
	Absolutte tall (N)	Prosent	Absolutte tall (N)	Prosent
Allmenne-, økonomiske- og administrative fag (R94)	8.630	78,2	6.746	82,5
Andre studieretninger som gir generell studiekompetanse (R94)	1.369	12,4	1.076	13,2
3- eller 4-årig løp med allmennfaglig påbygging	128	1,2	111	1,4
Allmenne fag, endret struktur (Veierød)	491	4,4	8	0,1
Allmenne fag, tradisjonell struktur	17	0,2	6	0,1
Rudolf Steinerskole	78	0,7	37	0,5
Handels- og kontorlag (3- og 4-årig)	17	0,2	-	-
Utenlandsk utdanning	182	1,7	132	1,6
Andre ordninger som gir generell studiekompetanse	121	1,1	59	0,7
Total	11.033	100,0	8.175	100,0

Kilde: Samordna opptak (SO). Tabellen inneholder opplysninger om alle de 19-årige søkerne som har fått grunnlagskode (som regel er dette antallet omtrent lik antallet kvalifiserte søkere).

Tabellen viser at i 1997 hadde størstedelen, 78 prosent, av de 19-årige søkerne allmenne-, økonomiske og administrative fag fra Reform 94 som grunnlag for sin generelle studiekompetanse. I 1999 var andelen med denne utdanningsbakgrunnen steget til nær 83 prosent.

Videre var det i 1997 12 prosent av søkerne som hadde andre studieretninger som gir generell studiekompetanse, under Reform 94, i 1999 var denne andelen omtrent den samme som sammenligningsåret 1997. Dette er kurs innen studieretninger som tegning, form og farge, musikk, dans og drama, idrettsfag og naturforvaltning.

Vel en prosent av de 19-årige søkerne hadde i 1997 tatt et treårig eller fireårig løp med allmennfaglig påbygging, omtrent like stor andel hadde denne utdanningsbakgrunnen i 1999. Det er vanskelig å rekke et fireårig utdanningsløp for 19-åringene, ser vi på de som er 20 år og eldre er det flere. Et treårig eller fireårig utdanningsløp med allmennfaglig påbygging innebærer at de har tatt en videregående opplæring, av ulikt slag, og i tillegg tatt et allmennfaglig påbyggingsår.

Nær fem prosent av søkerne hadde i 1997 tatt allmennfag utdanning med endret struktur, Veierød ordningen. Før denne ordningen trådte i kraft, var det faste løp for språk-, samfunnsfag- og naturfaglinjen. Med den nye strukturen var det mulig å kombinere fag fra ulike linjer. Det er i 1999 nesten ingen igjen på denne ordningen.

De resterende har gått på Rudolf Steinerskole, tatt utenlandsk utdanning eller gjennomført andre ordninger som gir generell studiekompetanse. Andelene er forholdsvis like på de to tidspunktene. Dette gjelder for tre til fire prosent av søkerne.

2.4 Endring i søkertrenden for gutter og jenter

Tabell 2.2 viser hvilke utdanningstyper 19-åringene hadde som førsteønske da de søkte høyere utdanning i 1997 og i 1999.

Utdanningstypene er i tabellen delt opp i følgende ulike grupperinger helse- og sosialfaglige utdanninger, lærerutdanninger, universitetsstudier, tekniske- og økonomiske utdanninger og andre utdanningstyper. Helse- og sosialfaglige utdanninger består av utdanningstyper som barnevernspedagog, fysioterapi, sosionom, sykepleie med mer. Lærerutdanningene består av allmennfag-, faglærer- og førskolelærerutdanningen, i tillegg til årsenheter. Universitetsstudier består av samfunnsvitenskapelige fag, musikk, medisin, teologi m.m. De tekniske- og økonomiske utdanningene består av ingeniør-, sivilingeniør-, sivilarkitekt- og siviløkonomutdanning. Andre utdanninger består blant annet av bibliotekutdanning, høgskolekandidat og landbruksfag. Høgskolekandidat er den laveste akademiske graden og kan benyttes av samtlige høgskoler. De som blir høgskolekandidat har gjennomført et to- til treårig heltidsstudium som ikke har annen grads- eller yrkesbetegnelse (Student 2000).

Vi gjør oppmerksom på at dette *ikke* er en fullstendig oversikt over alle utdanningstypene i høyere utdanning, men det er de utdanningstypene vi har opplysninger om fra SO. Søkerne er fordelt etter sitt førsteønske («primærønske»).

Tabell 2.2 19-årige primærsøkere etter utdanningstype i 1997 og i 1999. Vertikal prosentuering (Kilde SO)

	1997		1999	
	Absolutte tall (N)	Prosent	Absolutte tall (N)	Prosent
Helse- og sosialfag, total	2.518	19,21	1.885	16,7
Audiograf	3	0,02	3	0,03
Barnevernspedagog	307	2,34	249	2,20
Bioingeniør	145	1,11	100	0,88
Ergoterapeut	68	0,52	58	0,51
Fysioterapeut	561	4,28	399	3,53
Ortopediingeniør	3	0,02	-	-
Radiograf	30	0,23	50	0,44
Reseptar	25	0,19	17	0,15
Sosionom	231	1,76	186	1,64
Sykepleie	1.074	8,20	754	6,66
Vernepleie	71	0,54	69	0,61
Lærerutdanning, total	1.615	12,32	1.246	11,0
Allmennfaglærer	756	5,78	523	4,62
Faglærer	43	0,33	39	0,34
Førskolelærer	530	4,04	363	3,21
Årsenheter i lærerutdanningen	286	2,17	321	2,84
Universitetsutdanninger, total	3.755	28,67	3.265	28,9
Ernæring	3	0,02	4	0,04
Farmasi	83	0,63	65	0,57
Fiskerikandidat	14	0,11	14	0,12
Historisk-/filosofiske fag	813	6,22	639	5,65
Jus	822	6,27	642	5,67
Medisin	553	4,22	533	4,71
Odontologi	65	0,50	61	0,54
Realfag	521	3,98	458	4,05
Samfunnsvitenskapelige fag	795	6,08	777	6,87
Teologi	6	0,05	13	0,11
Veterinær	75	0,57	59	0,52
Teknisk- og økonomiske utdanninger, total	2.224	16,98	2.357	20,8
Sivilarkitekt	90	0,69	93	0,82
Ingeniør	579	4,42	539	4,76
Sivilingeniør	1.078	8,23	1.174	10,37
Siviløkonom	477	3,64	551	4,87
Andre utdanningstyper, total	2.988	22,82	2.491	22,0
Årsstudier	1.046	7,98	854	7,55
Bibliotekarutdanning	19	0,14	5	0,04
2-årig høgskolekandidat	987	7,54	992	8,77
3-årig høgskolekandidat	471	3,60	342	3,02
Journalistikk	284	2,17	173	1,53
Kunsthøgskole	23	0,17	-	-
Landbruk	140	1,08	89	0,79
Maritim utdanning, nautikk	18	0,14	36	0,32
Total	13.100	100,0	11.317	100,0

Tabell 2.3 19-årige kvinnelige primærsøkere etter utdanningstype i 1997 og i 1999. Vertikal prosenttuering (Kilde SO)

	1997		1999	
	Absolutte tall (N)	Andel jenter	Absolutte tall (N)	Prosent jenter
Helse- og sosialfag, total	2.282	27,8	1.756	23,9
Audiograf	3	0,03	3	0,04
Barnevernspedagog	301	3,67	246	3,35
Bioingeniør	129	1,57	85	1,116
Ergoterapeut	64	0,78	56	0,76
Fysioterapeut	442	5,39	342	4,66
Ortopediingeniør	3	-	-	-
Radiograf	23	0,28	40	0,54
Reseptar	23	0,28	17	0,23
Sosionom	214	2,61	171	2,33
Sykepleie	1.015	12,38	736	10,02
Vernepleie	65	0,79	60	0,82
Lærerutdanning, total	1.326	16,2	1.071	14,5
Allmennfaglærer	601	7,33	436	5,90
Faglærer	26	0,32	36	0,40
Førskolelærer	505	6,16	355	4,83
Årsenheter i lærerutdanningen	194	2,37	244	3,32
Universitetsutdanninger, total	2.347	28,6	2.208	30,1
Ernæring	3	0,03	4	0,05
Farmasi	58	0,71	51	0,69
Fiskerikandidat	7	0,01	9	0,12
Historisk-/filosofiske fag	578	6,56	470	6,40
Jus	533	6,50	424	5,77
Medisin	288	3,51	302	4,11
Odontologi	50	0,61	40	0,54
Realfag	236	2,88	256	3,49
Samfunnsvitenskapelige fag	531	6,48	602	8,20
Teologi	3	0,03	4	0,05
Veterinær	60	0,73	46	0,63
Teknisk- og økonomiske utdanninger, total	539	6,6	634	8,8
Sivilarkitekt	50	0,61	44	0,60
Ingeniør	119	1,45	100	1,36
Sivilingeniør	214	2,61	254	3,46
Siviløkonom	156	1,90	236	3,21
Andre utdanningstyper, total	1.705	20,8	1.676	22,8
Årsstudier	697	8,50	656	8,90
Bibliotekarutdanning	15	0,18	4	0,05
2-årig høgskolekandidat	478	5,83	586	7,98
3-årig høgskolekandidat	257	3,13	211	2,87
Journalistikk	178	2,17	116	1,58
Kunstfag	11	0,13	50	0,68
Landbruk	69	0,84	50	0,68
Maritim utdanning, nautikk	-	-	3	0,04
Total	8.199	8.199	7.345	100,0

Tabell 2.4 19-årige mannlige primærsøkere etter utdanningstype i 1997 og i 1999. Vertikal prosentuering (Kilde SO)

	1997		1999	
	Absolutte tall (N)	Andel gutter	Absolutte tall (N)	Prosent gutter
Helse- og sosialfag, total	236	4,8	129	3,3
Audiograf	-	-	-	-
Barnevernspedagog	6	0,12	3	0,08
Bioingeniør	16	0,33	15	0,38
Ergoterapeut	4	0,08	2	0,05
Fysioterapeut	119	2,43	57	1,44
Ortopediingeniør	-	-	-	-
Radiograf	7	0,14	10	0,25
Reseptar	2	0,04	-	-
Sosionom	17	0,35	15	0,38
Sykepleie	59	1,20	18	0,45
Vernepleie	6	0,12	9	0,23
Lærerutdanning, total	289	5,9	175	4,41
Allmennfaglærer	155	3,16	87	2,19
Faglærer	17	0,35	3	0,08
Førskolelærer	25	0,51	8	0,20
Årsenheter i lærerutdanningen	92	1,88	77	1,94
Universitetsutdanninger, total	1408	28,7	1057	26,6
Ernæring	-	-	-	-
Farmasi	25	0,51	14	0,35
Fiskerikandidat	7	0,14	5	0,13
Historisk-/filosofiske fag	235	4,79	169	4,25
Jus	289	5,90	218	5,49
Medisin	265	5,41	231	5,82
Odontologi	15	0,31	21	0,53
Realfag	285	5,82	202	5,09
Samfunnsvitenskapelige fag	264	5,39	175	4,41
Teologi	3	0,06	9	0,23
Veterinær	15	0,31	13	0,33
Teknisk- og økonomiske utdanninger, total	1685	34,38	1723	43,37
Sivilarkitekt	40	0,82	49	1,23
Ingeniør	460	9,39	439	11,05
Sivilingeniør	864	17,63	920	23,16
Siviløkonom	321	6,55	315	7,93
Andre utdanningstyper, total	1283	26,18	815	20,52
Årsstudier	349	7,12	198	4,98
Bibliotekarutdanning	4	0,08	1	0,03
2-årig høgskolekandidat	509	10,39	406	10,22
3-årig høgskolekandidat	214	4,37	131	3,30
Journalistikk	106	2,16	57	1,44
Kunsthøgskole	12	0,24	23	0,58
Landbruk	71	1,45	39	0,98
Maritim utdanning, nautikk	18	0,37	33	0,83
Total	4901	100,0	3972	100,0

Grupperingene av de ulike utdanningstypene i tabell 2.2 viser at det har vært størst endring i søkningen til de tekniske- og økonomiske utdanningene. Det er nær fire prosentpoeng flere 19-årige søkere som ønsker seg til *tekniske- og økonomiske utdanninger* i 1999 enn i 1997. I 1999 er det 21 prosent av alle de 19-årige søkerne som ønsker å begynne på denne typen utdanninger. Sivilingeniørutdanningen er den utdanningen der økningen i søkerandelen er mest markert, men antallet har ikke økt så mye. Siviløkonom har også hatt en merkbar økning i søkningen. De andre utdanningene, ingeniør og siviløkonom, har hatt en svak økning i tallet på søkere.

Tabell 2.3 og 2.4 viser forskjeller i endringer for kvinnelige og mannlige primærsøkere når det gjelder søkning til de tekniske- og økonomiske utdanninger. I 1997 var det vel 34 prosent av de 19-årige mannlige søkerne som ønsket å begynne på tekniske- og økonomiske utdanninger og i 1999 er denne andelen økt kraftig, til vel 43 prosent. Det er i størst grad til sivilingeniørutdanningen at økningen har skjedd, en økning på hele 5,5 prosentpoeng. For de kvinnelige søkerne har også andelen søkere som ønsker seg til tekniske- og økonomiske utdanninger økt. Økningen er på to prosentpoeng, fra 6,6 prosent i 1997 til 8,8 prosent i 1999, men det er *relativt* sett en stor økning. Det er søkningen til sivilingeniør og siviløkonomstudiet som har økt blant jentene.

Søkningen til *lærerutdanningene* blant de 19-årige søkerne har blitt svakt redusert fra 1997 til 1999 sett som andel av det totale antallet søkere, men i absolutte tall har antallet søkere gått ned relativt mye, fra vel 1.600 søkere i 1997 til nær 1.250 i 1999.

Allmennlærerutdanningen har i størst grad merket denne nedgangen, i 1999 utgjør søkningen til denne utdanningen på 4,6 prosent av alle søkerne, mot nær seks prosent i 1997. Søkningen til førskolelærerutdanningen har også gått ned og utgjør i 1999 vel tre prosent av alle søkere, mot fire prosent i 1997.

Både for de kvinnelige og mannlige 19-årige søkerne til lærerutdanningen har det vært en omtrent like stor nedgang i søkerandelene, målt i prosentpoeng nedgang. For begge gruppene har det vært størst nedgang til allmennlærerutdanningen og førskolelærerutdanningen.

Det er også færre 19-årige søkere som ønsker seg til de *helse- og sosialfaglige utdanningene*. I 1997 var det vel 19 prosent som søkte slike utdanninger, i 1999 var andelen 16,7 prosent. Den reduserte søkningen til helse- og sosialfaglige utdanninger ser ut til å være forholdsvis jevnt fordelt på de 12 ulike utdanningstypene, men sykepleierutdanningen har en mer markert nedgang enn de andre utdanningstypene.

Tabell 2.4 viser at de mannlige søkerne i liten grad søker seg til de helse- og sosialfaglige utdanningene. I 1999 har denne andelen blitt redusert i forhold til 1997, og utgjør i 1999 vel tre prosent mot nær fem prosent i 1997. En stor andel av de 19-årige kvinnelige søkerne derimot søker seg til de helse- og sosialfaglige utdanningene. I 1997 var det nær 28 prosent av de 19-årige kvinnelige søkerne som ønsket å begynne en slik utdanning. I

1999 har denne andelen blitt redusert, og det var nær 24 prosent av de 19-årige kvinnelige søkerne som søkte helse- og sosialfaglige utdanninger i 1999. Nedgangen i søkningen har vært størst til sykepleieutdanningen. Færre ønsker å bli barnevernspedagog, bioingeniør og sosionom, mens flere ønsker å bli radiograf i 1999 enn i 1997.

For *universitetsutdanningene* har det vært en forholdsvis stabil søkning på de to tidspunktene vi sammenligner. Når det gjelder de ulike utdanningstypene under kategorien universitetsutdanninger, er noen fag som har økt søkning, andre som har redusert søkning og noen som har de samme søkerandelene på begge tidspunktene.

Andelen av de kvinnelige søkerne som søkte universitetsutdanninger har økt svakt fra 1997 til 1999. Økningen viser seg i størst grad i andelen kvinnelige søkere som ønsker å begynne på samfunnsvitenskapelige fag, men også andelen kvinnelige søkere til realfag har økt. For de 19-årige mannlige søkerne har det vært en svak reduksjon i andelen som søker universitetsutdanninger. Det er søkningen til samfunnsvitenskapelige fag og realfag som har gått mest ned.

På samme måte som for universitetsutdanningene, har *kategorien 'andre utdanningstyper'* omtrent like stor søkerandeler av 19-åringer på de to sammenligningstidspunktene. Tabellene viser at det har vært en markert reduksjon i andel søkere til andre utdanningstyper på de to sammenligningstidspunktene. I 1997 var det vel 26 prosent av de 19-årige mannlige søkerne som ønsket å begynne på en av disse utdanningene, i 1999 er andelen nede i underkant av 21 prosent. Størst nedgang har det vært for årsstudier, journalistutdanningen og landbruksfag. Årsstudier tilsvarer 20 vektall tatt i høgskolesektoren, til toårige høgskolekandidater. For de kvinnelige søkerne har søkningen økt med to prosentpoeng til disse utdanningstypene.

2.5 Frafall i søknadsprosessen

NIFU har på oppdrag fra Samordnet opptak gjennomført en undersøkelse av frafall i søknadsprosessen (se Skjersli og Støren 1999). Her vil vi trekke ut og spesielt se på resultater for 19-åringene i denne undersøkelsen. Undersøkelsen gjaldt søkningen til studieåret 1998-99. Våren 1998 var det om lag 86.600 søkere til høyere utdanning. Av disse var det rundt 32.100 søkere som falt fra i søknadsprosessen, et frafall som utgjør 37 prosent av den totale søkermassen.

Begrepet frafall brukes om søkere som av ulike årsaker ikke fullfører søknadsprosessen. Vi kan grovt dele frafall i søknadsprosessen inn i to kategorier, tidlig frafall og sent frafall. De som faller fra tidlig i søknadsprosessen er søkere som enten ikke har sendt inn omslagsark til de ulike utdanningsinstitusjonene med nødvendig dokumentasjon, eller de søkerne som ikke har ettersendt bekreftet dokumentasjon for eksamener eller praksis. Det gjør at de ikke oppnår betegnelsen kvalifiserte søkere og tas derfor ikke med videre i søknadsprosessen. Videre har vi de søkerne som faller fra på et senere tidspunkt i søkerprosessen og som har

sendt inn all nødvendig dokumentasjon, både omslagsark og vitnemål og som er vurdert som kvalifiserte søkere til et av studiene de har søkt. De har fått et studietilbud, men har av ulike grunner ikke benyttet seg av tilbudet. For det første kan det være søkere som ikke har svart på tilbudet innen oppgitte frist, det kan være søkere som har svart nei til det studietilbudet de har fått. Eller det kan være søkere som har fått tilbud om studieplass og som har svart ja til tilbudet de har mottatt, men som til tross for dette ikke møter opp ved studiestart.

Vi skal her se i hvor stor grad 19-årige søkere falt fra og hvilke begrunnelser de gir for at de falt fra, hvilke utdanningsplaner de hadde, hvorfor de søkte om studieplass og om de ved en senere anledning ønsker å søke om studieplass i høyere utdanning på nytt.

I 1998 var det 13.149 19-åringene som søkte seg til høyere utdanning, vel 37 prosent av disse falt fra underveis i søknadsprosessen. Også i andre aldersgrupper var det relativt vanlig å falle fra i søknadsprosessen, som vist i tabell 2.5. Høyest frafall var det blant dem som var 23 og 24 år, et frafall på henholdsvis 40 og 41 prosent. Lavest frafall finner vi hos 20-åringene som hadde en frafallsprosent på nær 32 prosent.

Tabell 2.5 Søkere til høyere utdanning og frafall blant søkerne etter alder i 1998

Alder	Prosentvis frafall	Totalt frafall	Søkere totalt
18 år og yngre	35,7	117	328
19 år	37,2	4.887	13.149
20 år	31,6	4.672	14.797
21 år	36,2	4.231	11.681
22 år	37,1	3.489	9.402
23 år	40,2	2.957	7.358
24 år	41,3	2.259	5.467
25 år og eldre	38,8	9.485	24.462
Totalt	37,0	32.097	86.644

Kilde: Søkere totalt er hentet fra Søkerstatistikk 1998 fra SO, og totalt frafall er hentet fra frafallsundersøkelsen 1998.

2.5.1 Hvilke utdanningsplaner hadde de som falt fra?

Det er få av de 19-årige søkerne som falt fra som kun har planer om å ta Examen Philosophicum (Ex. Phil) eller Examen Facultatum (Ex. Fac) da de søkte seg til høyere utdanning, dette gjelder vel fem prosent av 19-åringene og vel to prosent av de som er 20 år eller eldre. De aller fleste 19-årige søkerne som falt fra i søknadsprosessen, hadde i utgangspunktet aspirasjoner om å ta en utdanning utover Ex. Phil eller Ex. Fac. Nær 31 prosent av søkerne som falt fra, ønsket seg en utdanning av tre års varighet, mot 37 prosent av de resterende søkerne som falt fra. Eksempler på utdanninger av tre års varighet er ingeniørutdanning og sykepleieutdanning. Nær halvparten (48 prosent) av de yngste

søkerne som falt fra ønsket seg en utdanning av fire eller fem års varighet (eller mer), mot 36 prosent av de øvrige søkerne som falt fra. Eksempler på utdanninger av fire eller fem års varighet kan være siviløkonom, sivilingeniør, utdanninger på cand. mag.-nivå eller hovedfag/embetseksamen. De resterende ønsket seg en utdanning av ett til to års varighet eller hadde andre utdanningsmål.

Tabell 2.6 Utdanningsplaner for 19-åringene og de som er 20 år og eldre og som falt fra i søknadsprosessen til høyere utdanning i 1998. Vertikal prosentdeling

Utdanningsplaner	19 år			20 år og eldre		
	Kvinne	Mann	Totalt	Kvinne	Mann	Totalt
Ex.Phil, med evt Ex.Fac	5,6	4,8	5,3	2,5	1,7	2,2
1 til 2 års varighet	16,2	9,5	13,4	23,0	21,4	22,4
3 års varighet	34,5	25,7	30,8	38,5	33,7	36,7
4 års varighet	19,0	23,8	21,1	19,2	18,6	19,0
5 års varighet eller mer	19,0	35,2	27,1	14,3	22,0	17,1
Andre mål	3,5	1,0	2,4	2,6	2,5	2,6
Totalt (N=100 prosent)	100,0 (181)	100,0 (109)	100,0 (290)	100,0 (813)	100,0 (472)	100,0 (1.285)

Tabellen viser at de 19-årige guttene som falt fra i større grad enn kvinnene hadde langvarige utdanningsaspirasjoner. Av de 19-årige søkerne hadde 59 prosent av guttene planer om å ta en utdanning som varer i fire år eller lengre, mot 38 prosent av jentene. For søker på 20 år eller eldre er det mindre forskjeller i ønske om å ta en lang utdanning. I underkant av 34 prosent av guttene som falt fra og 41 prosent av kvinnene ønsket å ta utdanning på fire år eller mer. For de som ønsker en utdanning av tre års varighet er det ti prosentpoeng flere jenter enn gutter blant de yngste søkerne, blant de øvrige søkerne som falt fra er det samme tendens, men i mindre grad. Mange av de helse- og sosialfaglige utdanningene som i stor grad velges av jenter er treårige utdanningsløp. Det kan langt på vei forklare forskjellene mellom gutter og jenter i dette tilfellet.

2.5.2 Hvorfor falt de fra?

Søkerne har i spørreskjemaundersøkelsen svart på ulike påstander om bakgrunnen for å avbryte søknadsprosessen (se vedleggstabell v.2.4). Vi går kun inn på de årsakene som hyppigst ble oppgitt som medvirkende årsak til frafallet.

En stor andel (59 prosent) av de 19-årige søkerne som falt fra tidlige i søknadsprosessen fant i etterkant ut at de hadde fått andre faglige interesser og oppgir dette som medvirkende årsak til frafall, nær 21 prosent svarte at dette hadde hatt stor betydning for frafallet. Nær 35 prosent svarer at de fant ut i etterkant at de ikke tilfredsstilte opptakskravene. En betydelig andel fikk tilbud om annen utdanning enten i Norge eller i utlandet. Vel 23 prosent oppgir tilbud om studieplass i utlandet som stor betydning for å falle fra i søknadsprosessen, mens 27 prosent oppga at de fikk tilbud om annen utdanning i Norge

som ikke er med i det samordna opptaket som årsak til frafallet, vel 19 prosent at dette hadde stor betydning for at de falt fra i søknadsprosessen.

Blant de som falt fra sent i søknadsprosessen, er den vanligste årsaken til frafall at de fikk tilbud om en studieplass som ikke tilsvarte førsteønsket. Det var 45 prosent som uttrykte at dette hadde betydning for at de ikke tok imot tilbudet. I tillegg svarte nær 35 prosent at studietilbudet de hadde mottatt fører fram til et yrke de ikke er interessert i. Over halvparten, eller vel 53 prosent av søkerne som ikke har svart på/sagt nei til tilbud eller som har takket ja, men ikke møtt ved studiestart, oppgir at de ikke hadde noen klare framtidsplaner da de søkte, men søkte om studieplass for å ha alternativer å velge mellom'. For søkere som falt fra sent i søknadsprosessen viser det seg at de, i likhet med de som falt fra tidligere i søknadsprosessen, har fått andre utdanningstilbud enn de SO har oversikt over i sine databaser. Hele 29 prosent oppga at dette hadde stor betydning for at de ikke tok imot studieplassen de ble tilbudt.

2.5.3 Hva gjorde søkerne etter å ha avbrutt søknadsprosessen?

Hva gjorde de 19-årige søkerne etter å ha avbrutt søknadsprosessen våren 1998? Vi ønsker å få svar på hva de gjorde påfølgende høst. Tabell 2.7 gir en oversikt over søkerenes hovedbeskjeftigelse høsten 1998.

Tabell 2.7 Hovedbeskjeftigelse høsten 1998 for 19-årige søkere som falt fra i søknadsprosessen til høyere utdanning 1998. Vertikal prosentuering

	Kvinne	Mann	Totalt
I videregående opplæring	14,4	3,0	9,6
I høyere utdanning	23,0	11,9	18,3
I inntektsgivende arbeid	40,3	14,9	29,6
Hjemmeværende	1,4	-	0,8
I militær-/siviltjeneste	-	60,4	25,4
Annet	20,9	9,9	16,3
Totalt	100,0	100,0	100,0
(N=100 prosent)	(176)	(107)	(283)

Tabellen viser at hver fjerde 19-åring som hadde falt fra i søknadsprosessen befant seg i militær/siviltjeneste påfølgende høst. Hele 60 prosent av guttene har dette som hovedbeskjeftigelse høsten 1998.

Videre ser vi av tabellen at en andel på vel 18 prosent av 19-åringene høsten 1998 er i høyere utdanning, til tross for at de er registrert som frafalt. Dette betyr at søkerne som falt fra fikk tilbud om annen høyere utdanning, enten i Norge eller i utlandet, og har benyttet seg av dette tilbudet. Ut fra søkerenes egne kommentarer på spørreskjemaet vet vi at en del av studietilbudene søkerne har mottatt kommer fra private utdanningsinstitusjoner, som ikke er med i det samordna opptaket. Det er om lag dobbelt så mange jenter som gutter som falt fra i søknadsprosessen som befinner seg i høyere utdanning til tross for at de falt

fra i søknadsprosessen. Hovedårsaken til forskjellene mellom jenter og gutter, er at verneplikt har så stor betydning for guttene når det gjelder frafall i søknadsprosessen.

Nær 30 prosent av 19-åringene som falt fra er i inntektsgivende arbeid, hele 40 prosent av jentene jobber til tross for at de søkte om studieplass i høyere utdanning. Vi har foran sett på hvilke årsaker som oppgis i forhold til å falle fra i søknadsprosessen, samt hvorfor de søkte om studieplass i høyere utdanning. Et annet spørsmål er om søkerne kommer til å søke høyere utdanning ved en senere anledning?

Tabell 2.8 viser at de aller fleste 19-årige søkerne som falt fra i søknadsprosessen våren 1998 har søkt, eller kommer til å søke om studieplass ved en senere anledning. Dette gjelder for 96 prosent av de 19-årige søkerne som falt fra.

Tabell 2.8 *Tilbøyelighet til å søke høyere utdanning på et senere tidspunkt for ulike søkergrupper som falt fra i søknadsprosessen 1998. Veide resultater. Vertikal prosentuering*

	Kvinne	Mann	Totalt
Nei, jeg kommer ikke til å søke om studieplass	5,6	1,9	4,0
Ja, men jeg har bare søkt/kommer bare til å søke studieplass i utlandet	8,4	4,8	6,9
Ja, jeg har allerede søkt/kommer til å søke om studieplass i Norge i 1999	75,5	78,1	76,6
Ja, jeg kommer sikkert eller kanskje til å søke om studieplass i Norge, men ikke før tidligst i 2000	10,5	15,2	12,5
Totalt	100,0	100,0	100,0
(N=100 prosent)	(181)	(110)	(291)

De fleste oppga at de allerede har søkt eller at de kommer til å søke ved neste søknadsfrist (våren 1999), dette gjelder for nær 77 prosent av søkerne som falt fra. Nær tretten prosent oppga at de kanskje eller sikkert ville søke om studieplass i Norge, men ikke før våren 2000.

Av dem som sa de ikke kommer til å søke om plass i høyere utdanning senere, oppgir nær 19 prosent av 19-åringene at dårlige karakterer fra videregående har stor betydning for avgjørelsen. Det er i størst grad gutter som gir en slik begrunnelse.

3 Endring i rekrutteringen til utvalgte utdanningstyper

3.1 Innledning

Ulike faktorer som størrelse på årskull, andel med studiekompetanse, situasjonen på arbeidsmarkedet, og såkalte 'ventear' påvirker søkertallene til høyere utdanning. For enkelte utdanningstyper har det de senere årene vært sterkt reduserte søkertall etter toppårene midt på 1990-tallet. Dette gjelder spesielt for lærerutdanningene, men også for helse- og sosialfaglige utdanninger har søkningen gått betraktelig ned på få år. Slike tendenser har forklaringer som går utover det 'demografiske'. Den enkeltes valg situasjon påvirkes fra flere hold som for eksempel familie, venner og klassekamerater fra videregående. Men også det som media formidler om ulike utdanninger og om ulike jobber/yrkesgrupper, kan være med på å påvirke valg av utdanning.

Vi skal her se på utviklingen i søkertallene for enkelte utdanningstyper i perioden 1995 til 1999. Også tilbuds- og opptakstallene vil bli kommentert. Både kvalifiserte søkere og primærsøkere vil bli omtalt i den sammenheng.

Utdanningstypene er delt inn i følgende fire hovedkategorier, lærerutdanninger, helse- og sosialfaglige utdanninger, tekniske- og økonomiske utdanninger og universitetsstudier. Bakgrunnsmaterialet til fremstillingen av de ulike utdanningstypene har vi benyttet *Student 2000* (2000) og *Mer utdanning?*(1999).

3.2 Stadig færre søker seg til lærerutdanningene

Lærerutdanningen er en yrkesrettet utdanning, som bygger på faglig og pedagogisk kunnskap og praktisk pedagogisk opplæring. Utdanningen gir grunnlag for arbeid i grunnskole eller videregående skole og blir gitt ved statlige høgskoler, noen private høgskoler, vitenskapelige høgskoler og ved universitetene.

Kategorien lærerutdanning består av flere typer utdanninger, som førskolelærerutdanning, allmennlærerutdanning og faglærerutdanning. *Allmennlærerutdanningen* er en fireårig utdanning som gir grunnlag for å jobbe på barne- og ungdomstrinnet i grunnskolen og med voksenopplæring i grunnskolefag. I det fjerde året gis valgmuligheter mot ulike fag og fagområder, mot spesielle arbeidsoppgaver eller mot spesielle trinn i grunnskolen. Om utdanningen inneholder et 20 vekttall studium kan det godkjennes som en cand. mag.-grad. Førskolelærerutdanningen og faglærerutdanningen er begge 3-årige utdanningsløp. *Førskolelærerutdanningen* gir anledning til å arbeide i barnehage og med 6-åringer i grunnskolen. Tas det 20 vekttall i tillegg til førskolelærerutdanningen kvalifiserer det til undervisning i grunnskolen fra 1. til 4. klasse. *Faglærerutdanningen* forbereder til

undervisning i enkelte fag/emner i grunnskole, videregående skole og folkehøgskole eller annen faglig-pedagogisk virksomhet.

3.2.1 Allmennlærer

Søkningen til allmennlærerutdanningen er blitt om lag halvert fra 1995 til 1999. Tabellen viser at for de to første årene var det en forholdsvis stabil søkning til allmennlærerutdanningen. Det er fra 1996 til 1998 den største reduksjonen i søkningen har vært, i 1998 var det en reduksjon på 39 prosent i forhold til 1995. I det påfølgende året, 1999, var det en ytterligere reduksjon i søkertallene. I 1999 var det om lag 8.400 som søkte seg til dette faget, det er en reduksjon på totalt 47 prosent i perioden vi ser på.

Andelen søkere som har allmennlærerutdanning som førstevalg har også gått merkbart ned, i 1996 var det vel 6.800 søkere som hadde dette som førstevalg i 1999 var det vel 4.000 søkere.

Andelen kvinnelige søkere til allmennlærerutdanningen har i hele perioden vært forholdsvis stabil, mellom 66 til om lag 70 prosent.

Tabell 3.1 Søkning, tilbud og opptak til allmennlærerutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	2.257	2.352	2.563	2.567	2.556	2.584	2.772
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	15.931	18.081	16.059	15.335	12.449	9.840	8.449
Primærsøkere tot.			"	6.817	5.604	4.643	4.031
Indeks, søkere tot.			100	95	78	61	53
% kvinner av søkere tot.	67,9	68,8	66,4	68,0	68,6	69,9	68,2
Tilbud							
Antall	6.196	6.545	4.286	4.182	4.248	4.187	4.214
Indeks			100	96	99	98	98
Prosent kvinner	61,9	62,0	62,3	65,4	66,3	66,3	66,8
Opptak							
Antall	2.285	2.389	2.657	2.734	2.727	2.772	2.846
Indeks			100	102	103	104	107
Prosent kvinner	64,6	62,7	64,6	67,9	68,8	69,6	68,8

Antallet søkere som fikk tilbud om studieplass har vært svært stabilt i hele perioden fra 1995 til 1999, men med en liten økning i 1999. Andelen kvinner med tilbud om plass på allmennlærerutdanningen har økt fra 62 prosent i 1995 til 67 prosent i 1999.

Antallet søkere som har blitt tatt opp på allmennlærerutdanningen har i hele perioden vært svakt økende. Antall studieplasser har over en fem års periode økt med vel 200 plasser. Opptakstall for 1999 utgjør nær 71 prosent av primærsøkerne. Det vil si at til tross for kraftig nedgang i søkertall, er det mange flere søkere enn tallet på studenter som tas opp. Vi minner om at ikke alle primærsøkere nødvendigvis er kvalifiserte.

Kvinneandelen av dem som er tatt opp, er økt med fire prosentpoeng fra 1995 til 1999 fra nær 65 prosent til nær 69 prosent.

3.2.2 Faglærer

Faglærerutdanningen har hatt stor reduksjon i sine søkertall i perioden vi ser på. Foreløpige tall fra SO når det gjelder søkningen 2000, rapportert i Aftenposten 12.05.00, tyder på en økning for denne utdanningen. I 1995 var det omlag 2.800 søkere til denne utdanningen, i 1999 er det i underkant av 1.000 søkere. Det har også vært en viss reduksjon i tallet på studieplasser. Søkertallene faller kraftig fra 1995 til 1996, en reduksjon på hele 26 prosent. Det er også store reduksjoner i søkertallene de to påfølgende årene. Søkertallene til faglærerutdanningen er blitt redusert med totalt 66 prosent i perioden 1995 til 1999.

I 1995 var 58 prosent av søkerne kvinner, denne andelen har økt svært mye i perioden vi ser på. I 1999 utgjør kvinnelige søkere omlag 75 prosent av alle søkerne til denne utdanningen, mot 58 prosent i 1995. Dette er en økning på nær 17 prosentpoeng. Samtidig med en nedgang i søkertallene er det altså få mannlige søkere igjen til denne utdanningen.

Tabell 3.2 Søking, tilbud og opptak til faglærerutdanningen i perioden 1995 -1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	506	360	375	360	330	273	311
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	4.723	4.383	2.834	2.095	1.647	998	975
Primærsøkere tot.			..	655	546	409	408
Indeks, søkere tot.			100	74	58	35	34
% kvinner av søkere tot.	56,9	55,6	58,0	62,3	63,3	67,7	74,7
Tilbud							
Antall	1.476	865	756	637	463	325	440
Indeks			100	84	61	43	58
Prosent kvinner	62,9	63,9	68,9	72,5	70,8	74,5	80,2
Opptak							
Antall	468	205	366	327	267	213	298
Indeks			100	89	73	58	81
Prosent kvinner	63,5	47,8	69,4	74,6	70,8	78,4	82,6

Med en nedgang i søkertallene har det også blitt færre søkere som har fått tilbud om plass ved faglærerutdanningen. En del av denne endringen skyldes antagelig endringer i praksis når det gjelder å beregne hvor mange som tar imot studietilbudet ('overbooking'). Frem til 1996 ble det gitt tilbud til om lag dobbelt så mange søkere som det var plasser. I 1999 ble det gitt et tilbud til rundt 130 flere søkere enn det var plasser.

Ser vi på antallet som startet på studiet, er det 19 prosent færre som blir studenter på faglærerutdanningen i 1999 enn i 1995. I perioden vi ser på har det hele tiden vært flere studieplasser enn søkere som har blitt studenter. Etter opptaket ved faglærerutdanningen var ferdig både i 1997 og i 1998, var det i overkant av 60 plasser som sto tomme (det må her tas forbehold om at tallet kan være endret etter suppleringsopptaket). Dette har skjedd til tross for reduksjon i antall studieplasser, fra 375 plasser i 1995 til 311 plasser i 1999.

Kvinneandelen blant dem som er blitt studenter har økt. I 1995 var 69 prosent av de som begynte på faglærerutdanningen kvinner, i 1999 er denne andelen hele 83 prosent.

3.2.3 Førskolelærer

I likhet med de andre lærerutdanningene vi har sett på, har det også vært reduksjon i søkertallene til førskolelærerutdanningen, spesielt de siste tre årene. I 1998 var søkertallene nær halvert i forhold til 1995. I 1999 var søkingen til førskolelærerutdanningen nok en gang blitt redusert, en nedgang som synes å vedvare i 2000, jf Aftenposten 12.05.00. Søkertallene er nede i 5.000 i 1999, mot vel 12.500 i 1995.

Søkertallene for primærsøkerne er også blitt mer enn halvert i den perioden vi har tall for. I 1999 er det vel 2.100 søkere som har denne utdanningen som sitt førstevalg.

Kvinneandelen blant søkerne har vært forholdsvis stabil i hele perioden og har vært på om lag 87 prosent.

Tabell 3.3 Søking, tilbud og opptak til førskolelærer i perioden 1995-1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	2.041	1.949	2.279	2.582	2.821	2.647	2.628
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	14.194	15.046	12.533	12.299	9.800	7.050	5.013
Primærsøkere tot.			"	5.404	4.298	2.890	2.116
Indeks, søkere tot.			100	98	78	56	40
% kvinner av søkere tot.	84,9	85,7	86,9	86,9	87,4	87,8	87,2
Tilbud							
Antall	5.035	4.616	3.770	4.346	4.853	4.117	2.748
Indeks			100	115	129	109	73
Prosent kvinner	86,2	87,0	89,5	89,2	90,2	91,0	91,0
Opptak							
Antall	2.080	1.931	2.261	2.651	3.070	2.622	1.834
Indeks			100	117	136	116	81
Prosent kvinner	90,2	90,9	91,2	91,0	91,7	91,8	92,8

Det har i perioden vi ser på vært en økning i antall søkere som har mottatt tilbud om studieplass ved førskolelærerutdanningen både i 1996 og i 1997, en økning på henholdsvis 15 og 29 prosent i forhold til 1995. Denne økningen i tilbud kan delvis forklares ved at det fra 1995 til 1997 ble 542 flere studieplasser på utdanningen. Antall studieplasser har deretter blitt redusert med omkring 200 plasser frem til 1999, og færre har mottatt tilbud. Det er om lag 27 prosent færre som får tilbud om studieplass ved førskolelærerutdanningen i 1999 enn i 1995. I 1999 var det 120 flere søkere som fikk tilbud enn det antall studieplasser.

Kvinneandelen blant dem som får tilbud om studieplass, har vært forholdsvis høy og stabil i perioden vi ser på, og er i 1999 på hele 91 prosent.

Andelen som blir studenter økte i 1996 og i 1997, noe som har sammenheng med økning i antall studieplasser. I 1999 fikk 55 prosent av de kvalifiserte søkerne tilbud om studieplass, men på langt nær alle tar imot til budet. Resultatet er at det er 800 færre studenter enn det er plasser til førskolelærerutdanningen i 1999.

3.3 Helse- og sosialfaglige utdanninger

Under kategorien helse- og sosialfaglige utdanninger har vi kun tatt med de største utdanningstypene, som barnevernspedagog-, sykepleie-, fysioterapeut- og vernepleie utdanningene. Disse utdanningstypene er alle 3-årige utdanningsløp.

3.3.1 Barnevernspedagog

Barnevernspedagogutdanningen skal forberede studentene til å arbeide med barn og ungdom og deres pårørende som har sosiale problemer. Kompetansen de får innebærer å kunne tilrettelegge og gjennomføre både forebyggende og behandlende miljøarbeid. I tillegg til saksbehandling i barnevern.

Utdanningen kvalifiserer for arbeid i alle deler av barnevernet innenfor helse- og sosialsektoren. De største arbeidsfeltene for barnevernspedagoger er kommunal barneverntjeneste, barne- og ungdomshjemmene og barne- og ungdomspsykiatriske behandlingstilbud. Barnevernspedagoger arbeider også med oppsøkende virksomhet, fosterhjemsarbeid, psykisk helsevern, bo- og arbeidskollektiver, og de kan også jobbe som miljøarbeider i institusjoner og ved sosialkontor, klubbleder ved ungdomsklubber, fritidsleder og saksbehandler i barnevern. Ferdig utdannede barnevernspedagoger har tilbud om videreutdanning i barnevern eller hovedfagsstudium i sosialt arbeid.

Det har i hele perioden vi ser på vært en reduksjon i søkningen til barnevernspedagogutdanningen. I 1999 var søkningen nær halvert i forhold til 1995. Fra å ha nær 10.500 kvalifiserte søkere til studiet i 1995, var søkertallet for 1999 nede i nær 5.800 søkere. Barnevernspedagogutdanningen har til tross for dette stor søkning i forhold til antall studieplasser. I 1999 var det 8,9 søkere per studieplass⁸. Også antall primærsøkere har gått merkbart ned, en nedgang på vel 900 søkere fra 1995 til 1999.

Kvinnene er i klart flertall blant søkerne, og kvinneandelen har i hele perioden vært forholdsvis stabil. I 1999 utgjør kvinnene 87 prosent av søkerne.

⁸ Se vedleggstabell v.3.1 for oversikt over utvikling i antall kvalifiserte søkere per plass til ulike utdanninger.

Tabell 3.4 Søkning, tilbud og opptak til barnevernspedagog i perioden 1995-1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	502	509	571	581	606	630	648
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	2.181	13.941	10.483	9.824	8.090	6.641	5.791
Primærsøkere tot.			"	2.783	2.475	2.092	1.862
Indeks, søkere tot.			100	94	77	63	55
% kvinner av søkere tot.	83,5	86,0	86,9	87,8	88,3	89,1	88,6
Tilbud							
Antall	776	1285	954	947	982	1.085	1.102
Indeks			100	99	103	114	116
Prosent kvinner	83,4	86,9	85,9	86,5	83,4	86,6	87,6
Opptak							
Antall	517	518	586	615	640	676	703
Indeks			100	105	109	115	120
Prosent kvinner	84,0	87,1	85,5	86,7	85,6	85,9	86,9

Antallet søkere som har fått tilbud om studieplass til barnevernspedagog-utdanningen, var i årene 1995-1997 forholdsvis stabilt, mens det både i 1998 og 1999 har vært en økning i antallet søkere med , om lag tilsvarende økningen i antall studieplasser.

Tabellen viser at det for hele perioden også har vært en jevn økning i antallet som blir studenter ved barnevernspedagogutdanningen, en økning på 20 prosent fra 1995 til 1999. Jevnt over er det noen flere studenter som blir tatt opp ved denne utdanningen enn det er studieplasser.

Kvinneandelen ligger på rundt 86 prosent, og endrer seg i liten grad med økte opptakstill.

3.3.2 Fysioterapeututdanning

Fysioterapeututdanningen omfatter forebyggende og behandlende arbeid innen institusjonshelsetjenesten (sykehus, alders- og sykehjem) både i kommunal helsetjeneste og bedriftshelsetjeneste. Fysioterapeuter arbeider i og/eller eier fysikalske institutter. Fysioterapeuter både undersøker, behandler og driver forebyggende arbeid blant ulike pasient-/klientgrupper.

I 1995 var det hele 21 søkere per studieplass til fysioterapeututdanningen⁹. I 1999 er det nær 13 søkere per studieplass. Det har vært en reduksjon i søkertallene til

⁹ Se vedleggstabell v.3.1 for oversikt over utvikling i antall kvalifiserte søkere per plass til ulike utdanninger.

fysioterapeutstudiet i hele perioden vi ser på. Fra 1995 til 1996 var nedgangen i søkningen hele 21 prosent. De tre påfølgende årene var søkningen forholdsvis stabil. I 1999 ble søkertallene ytterligere redusert.

Antall primærsøkere er blitt redusert med vel 600 søkere i perioden vi har opplysninger for, samtidig er det mange flere søkere enn det finnes plasser til i dette studiet.

Det er flest kvinner som søker seg til fysioterapeutstudiet. Andelen kvinnelige søkere har i perioden vi ser på økt med vel seks prosentpoeng og er i 1999 på vel 74 prosent.

Tabell 3.5 Søkning, tilbud og opptak til fysioterapeututdanning i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	256	245	289	297	294	296	297
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	5.966	6.857	5.962	4.710	4.539	4.293	3.838
Primærsøkere tot.			"	2.840	2.855	2.592	2.217
Indeks, søkere tot.			100	79	76	72	64
% kvinner av søkere tot.	72,5	74,2	67,9	69,6	70,6	72,7	74,2
Tilbud							
Antall	323	581	505	471	452	464	512
Indeks			100	93	90	92	101
Prosent kvinner	72,8	72,8	63,8	62,0	66,8	69,0	71,7
Opptak							
Antall	262	228	292	306	320	300	315
Indeks			100	105	110	103	108
Prosent kvinner	72,9	73,7	64,7	63,4	67,5	69,3	72,7

Antallet søkere som blir studenter på fysioterapeututdanning har siden 1995 vært økende. I 1999 er det åtte prosent flere studenter som begynner på dette studiet enn sammenligningsåret (1995).

Kvinneandelen blant dem som begynner på studiet, har i perioden variert fra 63 i 1996 til 73 prosent i 1999. Tallene kan tyde på at kvinneandelen øker samtidig med at den totale søkningen reduseres. Imidlertid var kvinneandelen også rundt 73 prosent i 1993, da søkningen var meget høy.

3.3.3 Sykepleie

Sykepleieutdanningen kvalifiserer til arbeid i alle ledd av helsetjenesten. Sykepleie omfatter blant annet helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeid.

Sykepleiere har store valgmuligheter når det gjelder yrke, de kan for eksempel jobbe ved sykehus, sykehjem, helsesentre, bedrifter eller hjemme hos pasientene.

I begynnelsen av perioden vi ser på var søkertallet til sykepleierutdanningen svært høyt, vel 15.800. De kvalifiserte søkerne konkurrerte om nær 3.000 studieplasser, det betyr at det var 5,3 søkere per studieplass. Fra 1996 og frem til 1999 sank søkertallene. I 1999 er det 2,8 søkere per plass¹⁰.

Antall primærsøkere var i 1996 godt over 9.600, i 1999 er antall primærsøkere nede i vel 6.500, altså en nedgang på over 3.000 søkere på tre år.

Andelen kvinnelige søkere til utdanningen er svært høy og har i perioden vi ser på økt svakt, i 1999 er andelen kvinnelige søkere på nær 88 prosent.

Tabell 3.6 Søking, tilbud og opptak til sykepleierutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	2.964	2.665	2.988	3.041	3.109	3.160	3.331
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	14.926	16.398	15.805	15.173	13.824	11.166	9.343
Primærsøkere tot.			"	9.660	9.296	7.575	6.519
Indeks, søkere tot.			100	96	88	71	59
% kvinner av søkere tot.	85,9	85,9	85,1	84,9	85,6	86,4	87,9
Tilbud							
Antall	5.369	5.137	4.140	4.101	4.352	4.456	4.755
Indeks			100	99	105	108	115
Prosent kvinner	86,2	83,8	86,3	85,6	87,2	87,2	88,8
Opptak							
Antall	2.702	2.733	3.000	3.121	3.193	3.227	3.513
Indeks			100	104	106	108	117
Prosent kvinner	88,0	85,6	87,2	87,1	88,7	88,3	89,3

Antallet søkere som har mottatt tilbud har økt med 15 prosent i 1999 i forhold til sammenligningsåret (1995), også antallet som har blitt studenter har vært økende i hele perioden. I 1999 er det 17 prosent flere som blir studenter enn det som var tilfellet i 1995. Fra 1995 til 1999 har det blitt 343 flere studieplasser ved sykepleierutdanningen, en økning som utgjør vel 11 prosent. Jevnt over i hele perioden er det tatt opp flere studenter enn det er studieplasser, i 1999 er det i underkant av 200 flere studenter enn studieplasser.

¹⁰ Se vedleggstabell v.3.1 for oversikt over utvikling i antall kvalifiserte søkere per plass til ulike utdanninger.

Kvinneandelen av dem som begynner på studiet, har vært forholdsvis stabil og ligger i 1999 på vel 89 prosent.

3.3.4 Sosionom

Sosionomutdanningen kvalifiserer for stillinger i sosialt arbeid. Studiet skal gi kunnskap om hva som skaper og opprettholder sosiale problemer, samt hvilke rettigheter individer har i vanskelige situasjoner. De skal også kunne å forebygge og behandle sosiale problemer. Utdannede sosionomer arbeider i alle deler av helse- og sosialsektoren. Omtrent halvparten av de allerede utdannede sosionomene arbeider i den kommunale sosial- og barnevernstjenesten. Andre aktuelle arbeidssteder for sosionomer er sykehus, i helsevesen, i kriminalomsorgen, rådgivningstjeneste, skolenes pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste, i bedrifter, i private organisasjoner og de driver også oppsøkende virksomhet blant unge og eldre.

Sosionomutdanningen har hatt høye søkertall i forhold til antall studieplasser. I 1995 var det 12,7 søkere per plass, i 1999 er det 7,3 søkere per plass¹¹. Fra og med 1995 har det vært en nedgang i søkertallene til sosionomutdanningen. Søkningen til sosionomutdanningen er blitt redusert med 40 prosent i 1999 i forhold til sammenligningsåret (1995). Antall primærsøkere er blitt redusert med vel 900 søkere fra 1996 til 1999.

Det er en stor overvekt av kvinnelige søkere til sosionomutdanningen. I 1995 var 81 prosent av søkerne kvinner, og frem til 1999 har kvinneandelen økt ytterligere, til 84 prosent.

¹¹ Se vedleggstabell v.3.1 for oversikt over utvikling i antall kvalifiserte søkere per plass til ulike utdanninger.

Tabell 3.7 Søking, tilbud og opptak til sosionomutdanning i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	529	587	740	737	740	760	768
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	11.491	12.797	9.424	8.209	7.290	6.452	5.642
Primærsøkere tot.			"	3.053	2.617	2.324	2.133
Indeks, søkere tot.			100	87	77	68	60
% kvinner av søkere tot.	80,1	81,2	80,9	81,6	82,5	83,6	83,9
Tilbud							
Antall	1.224	1.465	1.191	1.144	1.100	1.204	1.202
Indeks			100	96	92	101	101
Prosent kvinner	78,5	81,9	79,2	76,8	81,2	80,2	80,6
Opptak							
Antall	521	581	770	829	782	810	833
Indeks			100	108	106	105	108
Prosent kvinner	75,8	80,6	78,2	77,4	80,8	81,2	81,3

Tilbudet til søkere til sosionomutdanningen har i hele perioden vi ser på vært forholdsvis stabilt, antall studieplasser har også vært stabilt. Det begynner hvert år noen flere studenter på sosionomutdanningen enn det er plasser. I 1999 ble 833 studenter tatt opp ved denne utdanningen, mens det var 768 plasser.

Kvinneandelen av dem som har fått tilbud om studieplass har økt fra 78 prosent i 1995 til 81 prosent i 1999.

3.3.5 Vernepleie

Utdanningen kvalifiserer til miljøterapeutisk arbeid overfor mennesker med sammensatte funksjonsvansker. Vernepleiere jobber i kommunens hjemmebaserte tjenester, på sosialkontor, i habiliteringstjenesten, barne- og ungdomspsykiatri. Det har også blitt mer vanlig for vernepleiere å jobbe innenfor undervisningssektoren med spesielt tilrettelagt undervisning og opplæring.

Søkingen til vernepleie var i 1999 halvert i forhold til sammenligningsåret (1995). Antall primærsøkere har også gått ned, men har hatt en svakere reduksjon.

Tabell 3.8 Søkning, tilbud og opptak til vernepleierutdanning i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	422	413	467	536	568	591	817
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	7248	7872	6.028	5.622	4.687	3.450	3.023
Primærsøkere tot.			"	1.387	578	940	976
Indeks, søkere tot.			100	93	78	57	50
% kvinner av søkere tot.	82	83	82	83	83	85	84
Tilbud							
Antall	1.173	1.075	851	931	967	1.076	1.276
Indeks			100	91	109	126	150
Prosent kvinner	80	77	76	77	79	82	82
Opptak							
Antall	433	395	489	565	576	583	797
Indeks			100	156	118	119	163
Prosent kvinner	77	73	74	75	78	80	81

Til tross for en sterk reduksjon i søkningen til vernepleierutdanningen har antall studenter ved utdanningen økt betraktelig. I 1999 er det hele 63 prosent flere studenter ved utdanningen enn det var sammenligningsåret (1995). Utviklingen i studenttallet har sammenheng med dimensjoneringen av studieplasser. I 1995 var det 467 plasser ved vernepleierutdanningen og i 1999 var det hele 817. Et tyvetalls plasser sto ledige høsten 1999.

Det er en klar overvekt av kvinner blant studentene, og andelen har hatt en svak økning i perioden. I 1999 er kvinneandelen på hele 81 prosent.

3.4 Tekniske- og økonomiske utdanninger

I kategorien tekniske- og økonomiske utdanninger omtaler vi her ingeniør-, sivilingeniør-, siviløkonom- og sivilarkitektstudiet. Ingeniørutdanningen tar tre år, mens sivilingeniørutdanningen tar 4 ½ til 5 år. Sivilarkitektstudiet varer i 5 ½ år og siviløkonomstudiet er en fireårig utdanning.

3.4.1 Ingeniør

Utdanningen skal være praktisk problemløsende, og det er et nært samarbeid med industri og næringsliv for å kunne drøfte faglige problemstillinger i undervisningen. Grovt sett kan ingeniørene deles inn i fem hovedtyper, bygg- og anleggsingeniør, dataingeniør, elektroingeniør, kjemiingeniør og maskingeniør.

Utdanningen forbereder både til arbeid i private bedrifter og organisasjoner og i offentlige etater og institusjoner. De fleste ingeniørene jobber både med tekniske og ikke-tekniske oppgaver. De tekniske oppgavene ingeniørene utfører kan være planlegging og prosjektering, forskning og utvikling, drift og vedlikehold. De ikke-tekniske oppgavene kan være administrasjon, ledelse, økonomi, informasjon og markedsføring.

Søkningen til ingeniørstudiet er blitt noe redusert i perioden vi ser på, og var i 1999 20 prosent lavere enn sammenligningsåret 1995. Også antall plasser er blitt redusert i perioden. Fra 1995 til 1999 har antall studieplasser blitt redusert med over vel 460 plasser.

Søkningen til ingeniørutdanningen viser at utdanningen er sterkt mannsdominert. Kvinneandelen har vært forholdsvis stabil i hele perioden og er i 1999 på 20 prosent.

Tabell 3.9 Søkning, tilbud og opptak til ingeniørutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	3.700	3.578	3.534	3.588	3.470	3.271	3.072
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	7.404	7.147	6.134	5.777	5.690	5.604	4.924
Primærsøkere tot.			"	4.392	4.577	4.885	4.309
Indeks, søkere tot.			100	94	93	91	80
% kvinner av søkere tot.	21	20	20	17	18	20	20
Tilbud							
Antall	7.120	6.702	4.808	3.890	3.931	3.939	3.589
Indeks			100	81	82	82	75
Prosent kvinner	20	19	16	13	14	16	16
Opptak							
Antall	3.363	3.127	2.597	2.783	2.835	2.982	2.580
Indeks			100	107	109	115	99
Prosent kvinner	15	14	15	14	15	18	17

Antallet som får tilbud om studieplass ved ingeniørutdanningen er blitt noe redusert i perioden og er i 1999 25 prosent lavere enn sammenligningsåret (1995). Til tross for dette har antallet som blir studenter ved ingeniørutdanningen vært forholdsvis stabilt i hele perioden 1995-1999 sett under ett. Det ser ut til at noen av studieplassene hvert år fra 1995 til 1999 har blitt stående tomme.

Kvinneandelen blant ingeniørstudentene varierer fra 14 til 18 prosent.

3.4.2 Sivilingeniør

Hovedtyngden av sivilingeniørutdanningen er ved NTNU. Sivilingeniørutdanningen kvalifiserer til stillinger i næringslivet, offentlige etater og forskning og undervisningsinstitusjoner innenfor alle fagfelt.

Søkningen har gått noe ned fra 1995 til 1998, en nedgang på 19 prosent. I 1999 økte søkerantallene igjen, det samme gjorde antall primærsøkere. Antall studieplasser ved sivilingeniørutdanningen har økt med 541 plasser fra 1995 til 1999. I 1999 er det 2,9 søkere per plass til denne utdanningen.

Hver fjerde søker er kvinne. Kvinneandelen har variert noe i perioden, den laveste andelen kvinnelige søkere var i 1996 med 21 prosent og den høyeste andelen i 1998 med nær 26 prosent.

Tabell 3.10 Søkning, tilbud og opptak til sivilingeniørutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	1.070	1.137	1.129	1.447	1.492	1.393	1.670
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	6.677	6.246	5.112	4.659	4.411	4.157	4.793
Primærsøkere tot.			"	3.386	3.245	3.182	3.567
Indeks, søkere tot.			100	91	86	81	94
% kvinner av søkere tot.	23,7	24,0	23,0	20,7	23,4	25,8	25,3
Tilbud							
Antall	2.947	2.895	2.791	2.379	2.453	2.442	2.867
Indeks			100	85	88	87	103
Prosent kvinner	25,4	26,7	25,6	17,7	20,8	24,1	23,5
Opptak							
Antall	1.445	1.401	1.396	1.457	1.466	1.384	1.656
Indeks			100	104	105	99	119
Prosent kvinner	21,7	21,2	21,0	19,7	24,4	29,9	27,9

Både antallet søkere som har fått tilbud om studieplass og antallet søkere som ble studenter, har i perioden 1995-1999 vært forholdsvis stabil. I 1999 er det imidlertid en økning i antall studieplasser, og dermed også i antall søkere som fikk tilbud.

Kvinneandelen av dem som begynner på studiet, har vært økende. I 1999 er det en kvinneandel på 28 prosent, det utgjør en økning på syv prosentpoeng fra 1995.

3.4.3 Sivilarkitekt

Søkningen til sivilarkitektstudiet har variert i perioden 1995 til 1999, men lå i 1999 på om lag samme nivå som i 1995. Tallet på primærsøkere økte imidlertid sterkt etter 1996. I 1999 er det 6,6 kvalifiserte søkere per plass til sivilarkitektstudiet.

Andelen kvinner som har søkt seg til arkitektstudiet har variert noe, den laveste andelen kvinnelige søkere var i 1996 med nær 36 prosent, og den høyeste andelen var i 1995 da vel 46 prosent av søkerne var kvinner.

Tabell 3.11 Søking, tilbud og opptak til sivilarkitektutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	88	83	91	105	105	103	105
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	572	684	700	569	568	619	688
Primærsøkere tot.			"	255	534	471	499
Indeks, søkere tot.			100	81	81	88	98
% kvinner av søkere tot.	45,3	41,4	46,4	35,7	38	41,8	42,2
Tilbud							
Antall	256	207	204	152	171	170	172
Indeks			100	75	84	83	84
Prosent kvinner	48,4	52,7	52,5	46,1	43,9	50,6	52,3
Opptak							
Antall	82	95	103	106	113	106	123
Indeks			100	103	110	103	119
Prosent kvinner	40,2	49,5	55,3	50,9	44,2	56,6	55,3

Tallet på studieplasser har vært stabilt i årene 1996 til 1999, men i samme periode var det en økning i tallet på søkere som ble tatt opp ved arkitektutdanningen. I 1999 er det 19 prosent flere som ble tatt opp enn sammenligningsåret (1995).

De to siste årene har det i like stor grad blitt gitt tilbud om studieplass til kvinner som til menn. Tabellen viser at også når det gjelder hvem som ble tatt opp, er det flere kvinner enn menn, i 1999 er vel 55 prosent av studentene ved utdanningen kvinner.

3.4.4 Siviløkonom

Det er et variert arbeidsmarked for utdannende siviløkonomer. De jobber i næringslivet, i industri, handel, bank- og forsikringsvirksomhet. De kan også arbeide i offentlig forvaltning, i bransje- og interesseorganisasjoner, samt i undervisnings-, forsknings- og utredningsarbeid. Mange får også arbeid innenfor foretakenes økonomifunksjoner og har ansvar for regnskaps- og budsjettssystem, generell økonomisk analyse, planlegging og

kontroll. Siviløkonomer jobber også med personaladministrasjon, utvikling av informasjonssystemer eller mer administrative oppgaver.

I perioden 1995 til 1998 har søkningen til siviløkonomstudiet økt kraftig. I 1998 er det hele 52 prosent flere søkere enn i 1995. Tall for søkning-, tilbuds- eller opptak for 1999 er ikke tatt med på grunn av usikre tall.

Det er en overvekt av mannlige søkere til studiet. Andelen kvinnelige søkere har variert fra 33 prosent som er den laveste andelen til den høyeste på 38 prosent.

Tabell 3.12 Søkning, tilbud og opptak til siviløkonomutdanningen i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antall studieplasser	942	1.235	629	631	618	860
Søkning						
Kvalifiserte søkere tot.	4.228	3.664	2.454	2.980	2.864	3.733
Primærsøkere tot.			"	3.199	1.867	3.069
Indeks, søkere tot.			100	121	117	152
% kvinner av søkere tot.	36,0	36,4	37,7	33,9	33,0	35,7
Tilbud						
Antall	2.396	2.043	1.795	1.299	1.202	1.460
Indeks			100	72	67	81
Prosent kvinner	33,4	32,0	33,5	32,6	31,7	33,7
Opptak						
Antall	1.010	1.047	794	779	696	967
Indeks			100	98	88	122
Prosent kvinner	30,4	28,6	33,0	34,3	32,5	33,3

Note: Tall for søkning-, tilbuds- eller opptak for 1999 er ikke tatt med på grunn av usikre tall.

Det har vært varierende hvor stor andel søkere som har fått tilbud om plass ved siviløkonomstudiet. Frem til 1997 gikk antallet som fikk tilbud ned, for så å øke igjen i 1998, det samme gjelder for antallet som ble studenter ved dette studiet. I 1998 er det 22 prosent flere som blir studenter enn sammenligningsåret (1995). Økningen har sammenheng med den økningen som har vært i antall studieplasser.

3.5 Universitetsstudier

I kategorien universitetsstudier er følgende utdanningstyper tatt med: samfunnsvitenskapelige, humanistiske, juridiske og realfaglige studier. Det gis kun en oversikt over søkning, tilbud og opptak ved de ulike fakultetene, det gis altså ingen oversikt over enkeltfag innen de ulike fakultetene.

3.5.1 Samfunnsvitenskapelige studier

Med samfunnsvitenskapelige studier menes i første rekke fag som sosialøkonomi, statsvitenskap, sosiologi, sosialantropologi, samfunnskunnskap, pedagogikk og psykologi. Men også mange andre fag oppfattes som samfunnsfag. For noen fag er det imidlertid vanskelig å trekke en grense for om de er samfunnsvitenskapelige fag eller om de er historisk-filosofiske fag, dette medfører at enkelte fag blir regnet som et samfunnsvitenskapelig fag ved en utdanningsinstitusjon og som historisk-filosofisk ved en annen.

Fra 1993 til 1995 var det en voldsom søkning til de samfunnsfaglige utdanningene på grunn av et generelt stort søkerpress og på grunn av at de samfunnsfaglige studiene var et av de få stedene som ikke var lukket. Søkningen til samfunnsvitenskapelige studier er blitt kraftig redusert etter 1995. Størst reduksjon var det fra 1995 til 1996, en nedgang på 23 prosent, men nedgangen har flatet ut. I 1999 var det 40 prosent færre søkere enn i 1995. Antall studieplasser ble redusert med vel 480 plasser fra 1995 til 1998, for så å øke noe igjen i 1999.

Det har i hele perioden vært en større andel kvinnelige søkere enn mannlige. Andelen kvinnelige søkere har vært økende og spesielt i tidsrommet fra 1995 til 1996, kvinneandelen steg da med 8 prosentpoeng. I 1999 er 66 prosent av søkerne kvinner.

Tabell 3.14 Søkning, tilbud og opptak til samfunnsvitenskapelige studier i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	1.832	2.845	3.530	3.463	3.439	3.038	3.266
Søkning							
Kvalifiserte søkere tot.	17.730	20.418	17.892	13.843	12.232	11.499	10.722
Primærsøkere tot.			"	5.991	5.184	4.808	4.652
Indeks, søkere tot.			100	77	68	64	60
% kvinner av søkere tot.	61,0	62,7	62,1	70,1	62,2	64,9	65,9
Tilbud							
Antall	6.669	9.518	10.309	5.497	6.252	5633	5308
Indeks			100	53	61	55	51
Prosent kvinner	62,7	64,7	64,3	62,9	61,8	64,8	65,8
Opptak							
Antall	2.095	3.305	4.553	3.566	3.784	3.368	3.338
Indeks			100	78	83	74	73
Prosent kvinner	64,1	65,8	65,2	65,1	63,9	67,1	66,8

Antallet med tilbud om studieplass ved samfunnsvitenskapelige studier har i perioden vi ser på blitt halvert, fra 10.309 i 1995 til 5.308 i 1999. Antallet søkere som har blitt tatt opp ved studiet har i mindre grad blitt redusert. I 1999 er det 27 prosent færre søkere som blir studenter ved samfunnsvitenskapelige studier enn i 1995. Det synes som om 1995 er et unntaksår, og ser vi bort fra det ene året er tallene fra 1996 til 1999 rimelig stabile.

3.5.2 Historisk-filosofiske studier

Utdanninger innenfor historisk-filosofiske fag kan deles i to hovedgrupper, språklige og ikke-språklige fag (skillet er ikke absolutt). En stor del av utdannede humanister har gått til skoleverket. De siste årene har nyutdannede i større grad også fått arbeid innenfor annen virksomhet, både innen offentlig og privat sektor (Kandidatundersøkelsen 1997).

Søkningen til historisk-filosofiske fag har gått kraftig ned i perioden vi ser på, en nedgang på 44 prosent i forhold til sammenligningsåret (1995). Den største nedgangen i søkningen er fra 1995 til 1996, der nedgangen var hele 29 prosent. På samme måte som for de samfunnsvitenskapelige studiene synes søkertallene i 1995 også for de historisk-filosofiske studiene å være et unntaksår. Ser vi bort fra 1995 er tallene fra 1996 til 1999 forholdsvis stabile. Også tallet på primærsøkere til historisk-filosofiske studier er blitt redusert.

Kvinneandelen har vært svakt økende i samme perioden, fra nær 63 prosent i 1995 til 66 prosent i 1999.

Tabell 3.15 Søknings, tilbud og opptak til humaniora i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	2.275	2.265	3.705	3.528	3.700	3.027	3.367
Søknings							
Kvalifiserte søkere tot.	16.796	18.598	17.486	12.389	11.674	10.282	9.879
Primærsøkere tot.			..	6.074	5.990	5.101	4.572
Indeks, søkere tot.			100	71	67	59	56
% kvinner av søkere tot.	63,3	64,4	62,6	62,7	63,7	65,9	66,3
Tilbud							
Antall	7.093	6.524	10.138	5.304	5.980	5.371	5.007
Indeks			100	52	59	53	49
Prosent kvinner	66,3	66,8	64,8	65,6	65,3	66,5	66,9
Opptak							
Antall	2.197	2.360	4.549	3.614	3.706	3.272	3.131
Indeks			100	79	81	72	69
Prosent kvinner	64,9	68,8	63,8	65,1	66,3	67,5	67,5

Antallet søkere med tilbud ved de historisk-filosofiske utdanningene har blitt halvert i perioden vi tar for oss. Det var størst nedgang fra 1995 til 1996. Dette synes å ha sammenheng med den store reduksjonen i søkertallene i samme tidsrommet, og motsvares ikke av tilsvarende nedgang i tallet på studieplasser. Også reduksjonen i antallet som blir tatt opp er større enn reduksjonene i studieplasser. Fra 1995 til 1999 var det en nedgang på 31 prosent i antallet som begynner på studiet.

Det har vært en økning i andelen kvinner som har blitt studenter ved historisk-filosofiske utdanninger, en økning på om lag fire prosentpoeng, fra 63,8 prosent i 1995 til 67,5 prosent i 1999.

3.5.3 Juss

Det juridiske studiet skal gi studentene en innsikt i rettsregler og hensynene som ligger bak dem, slik at studentene får evnen til å løse konflikter mellom motstridende interesser. Utdanningen er normert til 6 år.

Ferdigutdannede jurister arbeider i private advokatfirmaer, stillinger i rettsvesenet, i offentlig administrasjon eller i det private næringsliv (f.eks. banker, forsikringsselskaper, industri og ulike organisasjoner). For å få advokatbevilling kreves det to års praksis etter embetseksamen i visse juridiske stillinger.

Søkingen til juridiske studier har gått kraftig ned, og er i 1999 halvert i forhold til 1995. Når det gjelder primærsøkere har søkingen for denne gruppen blitt redusert med vel 31 prosent fra 1996 til 1999.

Andelen kvinnelige søkere har vært forholdsvis stabil i hele perioden, men med en tendens til økning i kvinneandelen. I 1999 er vel 60 prosent av søkerne kvinner.

Tabell 3.16 Søking, tilbud og opptak til juridiske studier i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	1.110	1.110	1.140	1.047	1.032	1.037	1.080
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	10.177	11.682	11.433	8.589	7.148	6.098	5.736
Primærsøkere tot.			"	3.912	3.222	2.633	2.693
Indeks, søkere tot.			100	75	63	53	50
% kvinner av søkere tot.	55,9	57,2	57,3	56,7	57,8	60,2	59,8
Tilbud							
Antall	3.070	3.834	2.807	1.643	2.122	1.894	2.023
Indeks			100	59	76	67	72
Prosent kvinner	57,8	58,1	56,0	54,1	57,3	59,1	60,3
Opptak							
Antall	915	984	1.240	1.045	1.207	1.047	1.175
Indeks			100	84	97	84	95
Prosent kvinner	59,9	57,2	58,0	59,4	61,5	64,4	64,4

Det har vært et forholdsvis stabilt opptak i tidsrommet 1995 – 1999, på samme måte som også tallet på studieplasser har vært relativt stabilt.

I 1999 er 64 prosent av alle søkerne som har fått studietilbud kvinner, det er en økning på vel seks prosentpoeng fra 1995.

3.5.4 Realfag

Matematiske og naturvitenskapelige fag består av matematiske fag, fysiske fag, astronomi, kjemiske fag, biologiske fag, geofag, datafag (informatikk) og realfagsdidaktikk.

Søkningen til realfag har gått noe ned. I 1999 er det 19 prosent færre søkere enn i sammenligningsåret (1995). Antall primærsøkere er forholdsvis stabilt.

Det har vært forholdsvis lik andel menn og kvinner blant søkerne til realfagene det meste av perioden, men med tendens til økning i kvinneandelen. I 1999 er andelen kvinner på 51 prosent.

Tabell 3.17 Søking, tilbud og opptak til realfag i perioden 1995 - 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Antall studieplasser	1.980	2.083	2.605	2.528	2.613	2.313	2.576
Søking							
Kvalifiserte søkere tot.	9.339	9.923	8.763	6.480	7.076	7.515	7.073
Primærsøkere tot.			..	2.818	2.966	3.093	2.888
Indeks, søkere tot.			100	74	81	86	81
% kvinner av søkere tot.	45,4	32,2	46,4	45,9	49,3	51,3	51,0
Tilbud							
Antall	7.535	6.848	6.451	3.731	3.678	4.094	3.642
Indeks			100	58	57	63	56
Prosent kvinner	45,7	46,7	44,1	44,4	45,6	46,3	46,8
Opptak							
Antall	2.779	2.149	2.553	2.398	2.196	2.450	2.173
Indeks			100	94	86	96	85
Prosent kvinner	43,9	44,4	43,1	44,5	45,6	46,1	46,2

Antallet søkere som har fått tilbud om plass på realfag studier er blitt redusert i perioden vi ser på. I 1999 var det 44 prosent færre som fikk tilbud om studieplass enn i 1995. Samtidig var tallet på studieplasser relativt stabilt i perioden. Dette betyr at 'overbookingen' er blitt redusert, det vil si at forskjellen mellom antallet søkere med tilbud og tallet på studieplasser var langt større i 1995 enn i 1999.

Antallet som ble tatt opp ved studiene har hele tiden vært noe lavere enn for sammenligningsåret (1995). I 1999 var det 15 prosent færre som ble studenter enn det som var tilfelle i 1995.

3.6 Hvor har de kvinnelige søkerne gått?

I tillegg til at vi har sett til dels stor nedgang i søkningen til en hel rekke utdanninger, har det vært en særlig stor nedgang i søkningen til kvinne-dominerte høyskolestudier. Nå er det ikke bare tallet på kvinnelige søkere til disse utdanningene som er redusert, søkningen er relativt sett redusert i minst like stor grad blant menn. Når dette i så stor grad er kvinne-dominerte utdanninger, er det likevel nedgangen i tallet på kvinner som søker slike utdanninger som gir det store utslaget. Dermed blir det et nærliggende spørsmål å stille om vi kan finne en økning i tallet på kvinner i andre studier. *Har nedgangen i søkningen til de kvinne-dominerte høyskoleutdanningene sin bakgrunn i at tradisjonelle søkergrupper blant kvinnene har valgt andre studier, slik at kvinneandelen på disse har økt?*

Det er vanskelig å se så langt at det er klare tendenser i denne retningen, men enkelte trekk ved utviklingen kan likevel peke i en slik retning. Søkningen til sivilingeniør- og

ingeniørstudiene, som omfatter svært mange søkere, er *fortsatt mannsdominert*. Her er det imidlertid en forskjell mellom ingeniør- og sivilingeniørstudiet. Det førstnevnte studiet er like mannsdominert i hele perioden, mens for sivilingeniørstudiet ser vi en klar økning i kvinneandelen, etter en nedgang i 1996. På arkitektstudiet, der det er om lag like mange kvinner som menn, har kvinneandelen økt noe, men det er til gjengjeld et studium med et lavt antall studenter.

Siviløkonomutdanningen er et av de få studiene der søkningen har økt de senere årene. Kvinneandelen på dette studiet var relativt stabil i perioden, rundt 33 prosent av dem som ble tatt opp, noe mer varierende (33-38 prosent) av søkerne. Med økning i totale søker- og opptakstall i periodene, innebærer dette imidlertid en økning i antallet kvinner som tar denne utdanningen, slik at vi for akkurat dette studiet kanskje ser en tendens at en del kvinner går fra ”myke” til mer ”harde” studier. Det er mulig at kvinneandelen har økt fra 1998 til 1999, men vi må imidlertid avvente mer endelige og sikre tall fra SO. På den annen side motsvares ikke en liten økning i det absolutte tallet på kvinner som søker siviløkonomutdanning av nedgangen i søkningen til lærerutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene.

Heller ikke når det gjelder søkningen til universitetsstudier kan vi finne helt klare holdepunkter for hva ’kvinnene kan ha valgt i stedet for de myke høgskoleutdanningene’. På samfunnsfagene er det en høy og relativt stabil kvinneandel, det samme gjelder de historisk-filosofiske fagene, begge steder har det for øvrig vært en nedgang i den totale søkningen. På juss, der det også er en høy kvinneandel, har det imidlertid vært en liten økning i kvinneandelen de siste par årene. Også der har for øvrig søkningen totalt sett gått ned. Realfag er et unntak, her har det vært en mindre nedgang i den totale søkningen, og kvinneandelen blant søkerne var 51 prosent i 1999 mot 46 prosent i 1995. Samlet ser vi altså svake tendenser til en viss dreining mot økonomi og realfag og i noen grad juss blant de kvinnelige søkerne ved slutten av den perioden vi ser på, sammenliknet med basisåret 1995, samt en økning i kvinneandelen på sivilingeniørstudiet.

Vi har også sett (jf tabell 2.2) en viss dreining bort fra høgskolestudier *blant 19-åringene*, spesielt fra helse- og sosialfagene, men også til en viss grad fra lærerutdanningene, og en klar dreining over mot de teknisk-økonomiske utdanningene blant disse yngste søkerne (mens andelen som søkte seg til universitetsutdanninger var relativt stabil). Det er derfor samlet sett ting som tyder på at vi ser tendenser til nye trender i valg av høyere utdanning. Men det er også viktig å være klar over at fortsatt søker nær 40 prosent av kvinnelige 19-årige søkere seg til lærerutdanninger eller helse- og sosialfaglige utdanninger på høgskolenivå mot om lag åtte prosent av guttene.

Jenter ser altså ut til å ønske universitetsutdanninger og tekniske- og økonomiske utdanninger i noe større grad enn før (jf. tabell 2.3). Guttene har også markert større søkning til tekniske- og økonomiske utdanninger (jf. tabell 2.4). Dette kan være tendenser som etter hvert vil bli mer tydelige, utover våre to sammenligningstidspunkter. Muligens

vil det avhenge av arbeidsmarkedssituasjonen i årene fremover. Når vi nå har sett en nedgang i søkningen til helse- og sosialutdanningene og lærerutdanningene, var det etter en periode med sterk vekst i søkningen nettopp til disse utdanningene, en vekst som skjedde samtidig med at arbeidsledigheten var høy, slik at tallene den gang tydet på en dreining i søkningen mot utdanninger som gir trygge yrker i offentlig sektor. Nå er dette bildet endret.

Litteraturhenvisning

Arbeidsdirektoratet (1999): *Mer utdanning?* Yrkesorientering. Utgitt i samråd med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Barstad, A. (1993): 'Ungdoms levekår: Økende problemer på arbeidsmarkedet'. I *Samfunnsspeilet*, nr. 2/1993, 7. årgang. SSB.

Barstad, A., K.-M. Roalsø & M. Ryen (1996): «Sakker ungdommen akterut?» I *Samfunnsspeilet* 1/96, 10. årgang, s. 45-51.

Grøgaard, Jens B. & Ole F. Ugland (2000): Vurdering av fullføringsgraden i vernepliktsmassen 1970-2000. Høgskolen i Vestfold.

Hovland, Grethe (2000): *Hvem ble student under utdanningsekspløsjonen? Betydningen av kjønn, sosial bakgrunn, alder, bosted og karakter for valg av og opptak i høyere utdanning*. NIFU skriftserie nr 2/2000, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.

Innst.S.nr.259 (1996-97): Innstilling fra Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om regulering av opptaket til studium ved universiteta studieåret 1997-98.

Jørgensen, T (1993): 'Utdanning'. I *Sosialt utsyn 1993*. Oslo – Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Jørgensen, T (1997): *Utdanning i Norge*. Oslo – Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Kandidatundersøkelsen 1995. NIFU skriftserie nr 19/97, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (1996): *Opptak til universiteter og vitenskapelige høyskoler - Forskrift om generell studiekompetanse - Unntak fra krav om generell studiekompetanse - Spesielle opptakskrav - Rangeringsregler for studieåret 1997/98*. Rundskriv 23.12.96. F-112-96.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (1998): *Nye regler for opptak til universitet og høyskoler*. Rundskriv F-2-98.

KUF (1999): Opptak til høyskolar og universitet. Færre utan studieplassar. Pressemelding nr. 063-99. 12. august.

Nasjonal opptaksmodell. Innstilling fra Styringsgruppen for Samordnet opptak. 18. mai 1994.

Samordna opptak: <http://solan.uio.no/statistikk/>

Sandberg, N (1996): *Midt i eksplosjonen. Søking og opptak til høyere utdanning i 1993*. NIFU, Rapport 5/96.

Skjersli, S & L. A. Støren (1999): *Hvor ble de av? Om frafall i søknadsprosessen til høyere utdanning*. NIFU skriftserie nr 6/99, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Skjersli, S (1997): *Søkning, tilbud og opptak til høyere utdanning i tidsrommet 1993 – 1997*. NIFU skriftserie nr 30/97, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Skrede, K. & M., Ryen (1996): «Forverring av ungdomsgenerasjonenes levekår: Myte eller fakta?» I *Samfunnsspeilet* 3/96: 2-12, Statistisk sentralbyrå, s. 143-153.

St prp nr 67 (1995-96): Om regulering av opptaket til studium ved universiteta studieåret 1996-97, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Student 2000. Utdanningstilbud ved universiteter og høyskoler. Fagene Studiestedene Praktisk info. Oslo: Universitetsforlaget.

Støren, L. A., S, Skjersli & P. O. Aamodt (1998): *I mål? Evaluering av Reform 94: Sluttrapport fra NIFUs hovedprosjekt*. Rapport 18/98. Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Søkeravisa 1996. Oslo: Samordna opptak.

Søkerhandboka 1999. Oslo: Samordna opptak.

Søkerhandboka 1998. Oslo: Samordna opptak.

Søkerhandboka 1997. Oslo: Samordna opptak.

Søkerstatistikk 1998. Tall fra det samordna opptaket til universiteter og høyskoler. Oslo: Samordna opptak.

Søkerstatistikk 1997. Oslo: Samordna opptak.

Søkerstatistikk 1996. Oslo: Samordna opptak. 2. reviderte utgave.

Søkerstatistikk 1995. Oslo: Samordna opptak.

Try, S (2000): *veksten i høyere utdanning: Et vellykket arbeidsmarkedspolitisk tiltak?* Rapport 2/2000, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Vedlegg

Tabell v.2.1 Endring i andel søkere i forhold til personer i aldersgruppen 19 år, i perioden 1991-1999.

	A: Antall søkere i alders- gruppen 19 år	B: Antall 19-åringer i befolkningen pr 31.12 hver år	(A/B)100: Andel søkere i forhold til personer i aldersgruppen 19 år
1991	16.403	66.099	24,8
1992	16.543	65.301	25,3
1993	17.376	62.612	27,8
1994	17.248	61.293	28,1
1995	16.749	57.893	28,9
1996	17.858	55.136	32,3
1997	14.018	52.806	26,5
1998	13.203	53.723	24,5
1999	11.902	53.987	22,8

Tabell v.2.2 Endring i andel søkere i forhold til personer i aldersgruppen 20–24 år, i perioden 1991-1999.

	A: Antall søkere i alders- gruppen 20-24 år	B: Antall 20-24-åringer i befolkningen pr 31.12 hver år	(A/B)100: Andel søkere i forhold til personer i aldersgruppen 20-24 år
1991	46.209	33.6947	13,7
1992	52.574	33.6902	15,6
1993	58.885	33.6171	17,5
1994	60.970	33.1265	18,4
1995	57.178	32.4022	17,6
1996	57.725	31.6149	18,3
1997	53.327	30.4755	17,5
1998	48.942	29.2586	16,7
1999	43.811	28.5016	15,4

Tabell v.2.3 *Antall 19-årige søkere til høyere utdanning i tidsrommet 1993-1999, for jenter og gutter. Absolutte tall.*

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kvinner	8978	8671	7831	8464	8746	8433	8016
Menn	8398	8577	8918	9333	5016	4716	3886
Total	17376	17248	16749	17797	13762	13149	11902

Tabell v.2.4 *Grunner til ikke å ha sendt inn omslagsark/vitnemål for søkere som falt fra tidlig, våren 1998. Horisontal prosentuering.*

	Ingen betydning	Litt betydning	En viss betydning	Stor betydning	Totalt
Jeg fant ut i etterkant at jeg ikke tilfredsstilte opptakskravene	65,4	10,0	7,8	16,8	100,0
Jeg skjønnte jeg ikke ville nå opp i konkurransen om studieplass	77,5	2,6	4,2	15,7	100,0
Jeg skjønnte ikke prosedyren for innsending av dokumentasjon	77,5	8,3	7,2	7,0	100,0
Jeg fikk ikke sendt dokumentasjonen før fristen utløp	79,8	8,2	5,9	6,1	100,0
Studiet virket for krevende	81,3	6,0	5,7	7,0	100,0
Jeg hadde ingen klare framtidsplaner da jeg søkte, men søkte om studieplass for å ha alternativer å velge mellom	54,0	13,5	13,6	18,8	100,0
Jeg fikk andre faglige interesser etter at jeg søkte	4,1,4	21,9	16,1	20,5	100,0
Jeg foretrakk å være i inntektsgivende arbeid fremfor å studere	76,2	14,1	4,8	4,9	100,0
Jeg fikk tilbud om jobb	71,5	8,6	8,2	11,7	100,0
Jeg fikk tilbud om annen utdanning i Norge	73,1	2,8	4,9	19,2	100,0
Jeg fikk tilbud om studieplass i utlandet	74,6	1,7	0,6	23,2	100,0
Familiesituasjonen endret seg (giftermål/graviditet/skilsmissel)	67,1	7,9	10,6	14,5	100,0

Tabell v.2.5 Grunner til å ikke benytte seg av studietilbudet for de som falt fra sent i søknadsprosessen 1998. Horisontal prosentuering

	Ingen betydning	Litt betydning	En viss betydning	Stor betydning	Totalt
Tilbudet tilsvarte ikke førsteønsket	55,0	6,8	8,4	29,8	100,0
Tilbudet/tilbudene viste seg å ikke svare til mine faglige interesser	65,2	13,2	13,0	8,7	100,0
Tilbudet/tilbudene lå på et lavere nivå enn det jeg siktet mot	74,6	8,6	9,6	7,2	100,0
Jeg ønsket egentlig ikke å studere, men søkte om studieplass i tilfelle jeg ikke skulle få noe annet å gjøre	70,3	12,9	10,1	6,7	100,0
Jeg hadde ingen klare framtidsplaner da jeg søkte, men søkte om studieplass for å ha alternativer å velge mellom	46,6	21,1	17,0	15,3	100,0
Jeg fikk andre faglige interesser etter at jeg søkte	70,5	15,2	8,7	5,6	100,0
Jeg måtte si fra meg studieplassen av økonomiske årsaker	87,1	1,9	5,7	5,3	100,0
Jeg fikk tilbud om jobb	73,4	6,4	6,7	13,5	100,0
Jeg ble innkalt for å avtjene militær-/siviltjeneste	88,2	1,0	0,7	10,1	100,0
Jeg fikk tilbud om annen utdanning i Norge	71,0	2,4	3,6	22,8	100,0
Tilbudet fører fram til et yrke som jeg ikke er interessert i	71,9	12,5	9,3	6,2	100,0

Tabell v.3.1 Utvikling i antall kvalifiserte søkere per plass til ulike utdanninger fra 1997 til 1999.

	1997			1998			1999		
	Ant. kval. søkere	Ant. plasser	Ant. kval. søkere pr plass	Ant. kval. søkere	Ant. plasser	Ant. kval. søkere pr plass	Ant. kval. søkere	Ant. plasser	Ant. kval. søkere pr plass
Lærerutdanninger									
Allmennlærer	12449	2556	4,87	9840	2584	3,81	8449	2772	3,05
Faglærer	1647	330	4,99	998	273	3,66	975	311	3,14
Førskolelærer	9800	2821	3,47	7050	2647	2,66	5013	2628	1,91
Helse- og sosialfag									
Barnevernped	8090	606	13,35	6641	630	10,54	5791	648	8,94
Fysioterapeut	4539	294	15,44	4293	296	14,50	3838	297	12,92
Sykepleie	13824	3109	4,45	11166	3160	3,53	9343	3331	2,80
Sosionom	7290	740	9,85	6452	760	8,49	5642	768	7,35
Vernepleie	4687	568	8,25	3450	591	5,84	3023	817	3,70
Tekniske- og økonomiske utdanninger									
Ingeniør	5690	3470	1,64	5604	3271	1,71	4924	3072	1,60
Siv.ing	4411	1492	2,96	4157	1393	2,98	4793	1670	2,87
Siv. Ark	568	105	5,41	619	103	6,01	688	105	6,55
Universitetsutdanninger									
Samf.vit	12232	3439	3,56	11499	3038	3,79	10722	3266	3,28
Humaniora	11674	3700	3,16	10282	3027	3,40	9879	3367	2,93
Juss	7148	1032	6,93	6098	1037	5,88	5736	1080	5,31
Realfag	7076	2613	2,71	7515	2313	3,25	7073	2576	2,75